

Familia ry

KAHDEN KULTTUURIN PARIEN JA PERHEIDEN KOKEMA RASISMI
JA SYRJINTÄ SUOMESSA

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	1
KYSELYN TOTEUTUS JA VASTAAJAT	2
Näin kysely toteutettiin	2
Näin kyselyyn vastattiin	3
Vastaajien taustat	3
Ikäjakauma	3
Maakunta	3
Suomeen muuttaneiden puolisoiden kotimaa	4
SUOMEEN MUUTTANEIDEN PUOLISOIDEN KOKEMUKSET RASISMISTA JA SYRJINNÄSTÄ	4
Rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun toistuvuus	4
Rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun tekijä	5
Syrjinnän ja/tai rasismien kohde	5
Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun paikka tai sijainti Suomeen muuttaneilla puolisoilla	6
Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun paikka tai sijainti Suomeen muuttaneiden puolisoiden perheillä	7
Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun tavat	7
Suomeen muuttaneiden puolisoiden kokema rakenteellinen syrjintä	8
Suomeen muuttaneiden puolisoiden reagoiminen syrjintään ja rasismiin	8
Vastaajien tavat käsitellä syrjinnän ja/tai rasismien kokemuksia	9
Eniten loukanneet kokemukset	9
Rasististen ja syrjivien kokemusten vaikutus vastaajien ja heidän perheidensä käytökseen	10
Viranomaisille tehdyt ilmoitukset rasismista tai syrjinnästä	10
SUOMALAISTEN PUOLISOIDEN KOKEMUKSET RASISMISTA JA/TAI SYRJINNÄSTÄ	11
Rasismien kokemukset	11
Rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun toistuvuus	11
Rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun tekijä	12
Syrjinnän ja/tai rasismien kohde	12

Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun sijainti tai paikka	12
Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun tavat	13
SUOMALAISTEN PUOLISOIDEN TAI HEIDÄN PERHEIDENSÄ KOKEMA RAKENTEELLINEN SYRJINTÄ	15
Rakenteellinen syrjintä työyhteisöissä	15
Rakenteellinen syrjintä koulutuksessa	16
Rakenteellinen syrjintä julkisissa palveluissa	17
Valvontaviranomaiset	18
Mediakuva	18
Muut mainitut rakenteellisen syrjinnän muodot	18
Syy-seuraussuhde	19
Suomalaisten puolisoiden reagoiminen syrjintään ja rasismiin	19
Vastaajien tavat käsitellä syrjinnän ja/tai rasismien kokemuksia	20
Eניתen suomalaisia puolisoita tai heidän perheitään loukanneet kokemukset	20
Syrjinnän ja/tai rasismien kokemusten vaikutus perheiden elämään	22
Suomalaisten puolisoiden viranomaisille tekemät ilmoitukset heidän tai heidän perheidensä kokemasta rasismista tai syrjinnästä	24
Tehdyt ilmoitukset viranomaisille	24
Miksi vastaajat eivät olleet ilmoittaneet kokemuksistaan?	25
LASTEN KOKEMA SYRJINTÄ TAI RASISMI	25
Lasten kokema syrjintä ja/tai rasismi Suomessa	26
Lasten kokeman syrjinnän ja/tai rasismien luonne	27
Vanhempien kokemukset lapseen kohdistuvasta syrjinnästä ja/tai rasismista	28
Syrjinnän tai rasismien kokemusten käsittely lasten kanssa	29
RASISMIIN TAI SYRJINTÄÄN LIITTYVÄT TIETO- JA TUKIPALVELUT SUOMESSA	31
Vastaajien tiedon ja tuen saanti	31
Vastaajien kaipaama tieto ja tuki rasismiin ja/tai syrjintään liittyen	31
Ihmisten ennakkoluuloihin ja asenteisiin vaikuttaminen	33
MUUT KYSELYSSÄ ESILLE TULLEET ASIAT	35
LÄHDELUETTELO	36

TIIVISTELMÄ

Familia ry toteutti vuonna 2020 kyselyn kahden kulttuurin perheiden ja parien kokemasta syrjinnästä ja rasismista Suomessa. Kyselyn avulla selvitettiin kahden kulttuurin perheiden kokemuksia rasismista ja syrjinnästä, heidän tapojaan käsitellä kokemuksia sekä heidän mahdollista avun ja tuen tarvettaan. Kyselyn avulla halusimme kerätä tietoa rasismista ja syrjinnästä sekä vastaajien omasta näkökulmasta että heidän puolisoidensa, perheidensä että lastensa näkökulmasta. Kyselyn pääasiallinen tarkoitus oli selvittää, miten vastaajat itse kokivat heidän perheeseensä kohdistuneen rasismia ja syrjinnän ja miten se oli vaikuttanut heidän elämäänsä.

Rasismia ja syrjinnän kokemukset

Kyselyn perusteella rasismia ja syrjinnän kokemukset ovat hyvin yleisiä Suomessa asuvien kahden kulttuurin perheiden arjessa. 25 prosenttia Suomeen muuttaneista puolisoista oli kokenut syrjintää vähintään viikoittain ja 30 prosenttia rasismia vähintään viikoittain. Kaikki kyselyyn vastanneet Suomeen muuttaneet puoliset olivat kokeneet rasismia ja syrjintää viimeisen vuoden sisällä. 60 prosenttia Suomessa syntyneistä puolisoista kertoi, että heidän kumppaninsa kokivat rasismia tai syrjintää vähintään kuukausittain.

Kokemukset olivat yleisiä myös kahden kulttuurin perheiden, kuten lasten, kohdalla. 73 prosenttia niistä vastaajista, joilla oli lapsia, kertoi heidän lapsensa tulleen syrjivän tai rasistisen kohtelun uhreiksi Suomessa.

Useimmiten rasismia tai syrjintää kahden kulttuurin perheet olivat kokeneet tuntemattomien taholta. Jopa 90 prosenttia vastaajista kertoi heidän tai perheensä joutuneen täysin tuntemattoman ihmisen rasistisen ja/tai syrjivän käytöksen kohteeksi ulkotiloissa, esimerkiksi kaduilla, puistoissa tai julkisessa liikenteessä. Toiseksi yleisintä oli kokea rasistista tai syrjivää käytöstä asiakaspalvelutilanteissa. Suomalaisen puolisoitten kohdalla kokemukset olivat yleisempiä sosiaalisessa mediassa tai internetissä.

Lasten kohdalla syrjinnän ja/tai rasismia kokemukset olivat huomattavasti yleisempiä heidän päiväkotipaikassaan tai koulussa kuin ne olivat aikuisten kohdalla heidän työpaikoillaan. Aikuisten kokeman rasismia ja/tai syrjinnän paikoissa tai tilanteissa työpaikat tai opiskelupaikat eivät korostuneet, vaan olivat ehkä hieman yllättäenkin yksi niistä paikoista, joissa rasismia koettiin määrällisesti vähiten.

Useimmin perheisiin kohdistuva käytös oli sanallista viestintää, kuten haukkumista, nimittelyä, huutelua kaduilla tai asiatonta kommentointia. Sanalliseen viestintään ja sosiaaliseen eristämiseen liittyvät kokemukset korostuivat erityisesti lasten kohdalla, jotka kokivat vanhempiaan yleisemmin suoraa kiusaamista ulkonäkönsä tai ominaisuuksiensa vuoksi. Suomeen muuttaneiden puolisoitten kohdalla myös tuijottaminen, eleet tai ilmeet sekä epäoikeudenmukainen kohtelu korostuivat.

Suomalaiset puoliset kokivat useimmiten syrjintää niin ikään tuijottamisen, eleiden tai ilmeiden muodossa.

Rakenteellinen syrjintä

Niin Suomeen muuttaneiden puolisoitten kuin suomalaisten puolisoittenkin kohdalla merkittävä osa vastauksista liittyi työpaikoilla tai työtä hakiessa tapahtuvaan rakenteelliseen syrjintään. Eniten vastauksissa nousivat esille kokemukset siitä, ettei heitä tai heidän perheenjäseniään valittu työhön tai työhaastatteluun heidän nimensä, kielensä tai taustansa perusteella. Rakenteellisen syrjinnän vuoksi työn hakeminen ja saaminen koettiin erityisen vaikeana ja mahdollisuuksia rajoittavana. Ongelmaksi koettiin myös työyhteisöissä esiintyvä rasistinen käytös, joka johti työntekijän oikeuksien, kuten työsopimukseen kuuluvien ehtojen, salaamiseen ja epäoikeudenmukaiseen kohteluun työpaikoilla.

Myös kouluissa rasismi ja syrjintä koettiin ongelmana. Esille nousivat erityisesti lasten automaattinen ohjaaminen S2-opetukseen sekä opetushenkilökunnan tietotaidot ja kokemuksen puute, jota rasismien ja syrjinnän estäminen ja kitkeminen edellyttäisi.

Rakenteellisesta syrjinnästä puhuttaessa myös viranomaistahot ja julkiset palvelut mainittiin vastauksissa. Ongelmalliseksi koettiin julkisen sektorin neuvonta esimerkiksi maahanmuuttoon liittyvissä prosesseissa. Neuvontapalveluiden ja ohjauksen riittämättömyys, päätösten lähettäminen pelkästään suomen kielellä ja puolisoitten epätasa-arvoinen kohtelu nähtiin rakenteisiin liittyvänä ongelmana. Viranomaisten kohdalla myös valvontapalvelut, kuten poliisi, tulli ja vartijat sekä heidän käyttämänsä etninen profilointi mainittiin vastauksissa rakenteellista syrjintää ylläpitävinä tahoina.

Moni vastaajista koki, että mediassa välitetty kuva ulkomaalaistaustaisesta väestöstä vaikuttaa rakenteellisen syrjinnän syntyyn. Moni ajatteli, että yksittäisen väestöryhmän leimaaminen ulkonäön perusteella mediassa vaikuttaa myös kyseessä olevan väestöryhmän kohteluun arkielämässä, mikä puolestaan lisää muiden ihmisten negatiivisia ennakkoluuloja sekä rajoittaa väestöryhmän edustajien mahdollisuuksia esimerkiksi työnhaun suhteen.

Rasismien ja syrjinnän kokemusten raportointi

77 prosenttia vastaajista kertoi, etteivät he ole ikinä tehneet viranomaisille ilmoitusta kokemastaan rasismista tai syrjinnästä. Yleistä oli kokemus ja ajatus siitä, ettei ilmoituksen tekeminen auttaisi asiaa tai toisi siihen muutosta. Vastauksissa toistui ajatus siitä, ettei vastaajan tai hänen perheensä kokemus ole ollut tarpeeksi ”vakava” tai ”merkittävä”. Tämän perusteella voidaan päätellä, ettei kaikilla ole tietoa siitä, millainen toiminta täyttää edellytyksen viranomaisilmoituksen tekemiselle ja avun hakemiselle sitä kautta. Myös kielitaito ja kielen osaaminen vaikeuttaa ilmoituksen tekemistä, jos henkilön suomen kielen taito ei riitä ilmoituksen täyttämiseen tai asian selvittelyyn. Osa vastaajista ei myöskään tiennyt mihin tai kenelle eri tilanteista tulisi tai voisi ilmoittaa.

Rasismien ja syrjinnän kokemukset perhe-elämässä

Tärkeäksi kyselyn vastauksista nousseeksi teemaksi nousivat suomalaisten puolisoiden vastausten perusteella heidän perheidensä, kuten puolisoitensa ja lastensa kokemukset, sekä heidän perheidensä tavat ja keinot käsitellä näitä kokemuksia. Suomalaiset puolisot korostivat, että vaikka rasismi tai syrjintä ei kohdistu suoraan heihin, luovat heidän perheidensä kokemukset heissä turvattomuuden ja avuttomuuden tunnetta.

“Se, että jatkuvasti joutuu kuuntelemaan huutelua kadulla, vaikei ole tehnyt mitään, eikä kukaan puolusta minua, vaikuttaa itsetuntoon ja minäkuvaan. On raskasta olla aina erilainen.”

Kahden kulttuurin perheiden vastauksissa korostui huoli siitä, etteivät he itse, heidän kumppaninsa tai heidän lapsensa saaneet samanlaista kohtelua kuin muut suomalaisessa yhteiskunnassa saivat, vaan heitä pidettiin toisarvoisina. Epätoivoa aiheutti myös kokemus siitä, että syrjinnän tai rasismin kokemuksia tai niistä aiheutuvia haasteita epäiltiin ja kyseenalaistettiin. Perheet kokivat myös, että heidän oikeuksiaan ei yhteiskunnallisten toimijoiden taholta puolustettu tai heille ei tarjottu riittävästi tarpeellista tietoa tai tukea kokemuksista selviämiseen.

SUMMARY

In 2020, Family executed a questionnaire about the discrimination and racism families of two cultures have faced in Finland. The questionnaire examined the comprehensive experiences of families of two cultures by viewing situations, addressing situations, structural racism, as well as the need for help and support. The aim of the questionnaire was to gather information on racism and discrimination as well as on the experiences of the people who answered the questionnaire, their spouse's points of view, the experiences they have faced as and family and the experiences of children. We deemed it as important to gather information on how the people taking part in the questionnaire view the consequences of the racism and discrimination their family faces.

Experiences

The experiences of racism and discrimination are very common in families of two cultures living in Finland. 25 percent of the spouses that have moved to Finland had experienced discrimination on a weekly basis and 30 percent had experienced racism at least once a week. All of those who answered the questionnaire said that their partner who had moved to Finland had experienced racism and discrimination during the past year. 60 percent of the spouses born in Finland said that their partner experienced racism or discrimination on a monthly basis.

The experiences were also common amongst families of two cultures with children. 73 percent of the participants who had children said that their child faces racism and discrimination in Finland

The racism and discrimination experiences towards the families of two cultures were frequently caused by a previously unknown person. 90 percent of the participants stated that their family has been a victim of racist or discriminatory abuse outside on the street, at a park, and in public transportation. The second most common racist and discriminatory behaviour was experienced from customer service workers. With the Finnish spouse's the racist and discrimination experiences were most common in social media and the internet in general.

With children's experiences, kindergarten and school were even more common than the workplace among adults was as a location where racism and discrimination had been experienced. The racism and discrimination that adults had faced were quantitatively lesser at schools and workplaces compared to those of children.

The racist and discriminatory behaviour towards families was most often oral abuse such as name calling, yelling at the street or inappropriate comments. Oral abuse and social exclusion were most highlighted in children's experiences. The children had faced direct bullying because of their appearance or external attributes. With spouse's who had moved to Finland staring, gestures, facial expressions and unfair treatment were highlighted and common experiences. With the Finnish spouse's racism and discrimination was most often experienced as staring, gestures and facial expressions.

Structural discrimination and racism

With spouses who had moved to Finland as well as the Finnish spouses, a significant amount of the answers was related to the structural racism and discrimination at workplaces or the application process for a position of a job. In most of the open questions of the questionnaire the experiences of the individual or a family member not being selected for a job or the interview was because of their name, language, or background. Structural discrimination was felt as an obstacle in seeking employment or opportunities. In the work communities the racist behaviour of colleagues had led to violations in workers' rights such as the collective labour agreement and unjust treatment at the workplace.

The racism and discrimination at schools was also viewed as extremely problematic. The issue and topic of automatically putting children to the S2-learning path as well as the lack of understanding and know-how of preventing or diminishing racism and discrimination by the faculty.

Structural racism and discrimination experienced with public services was also a highlighted theme in the answers. The counselling provided by the public sector in regard to immigration was also felt as problematic. The consulting services, the lack of guidance, receiving the verdicts only in Finnish and treating the spouses unequally was viewed as a structural problem. With public authority the surveillance branches such as the police, customs officers and security guards were mentioned as the upholders of structural racism and discrimination because of their ethnic profiling.

In the answers of the questionnaire many participants felt that the way that the media portrays foreigners and people of other cultural backgrounds has impacted the generalisation of structural racism. When people are labelled solely based on their appearance in the media it will impact how they are treated by others in their everyday life which limits their opportunities and increases other people's negative stereotypes and stigmas of them.

Reporting the experiences of racism and discrimination

77 percent of the participants of the questionnaire stated that they have never reported the racism and discrimination they have experienced to the authorities.

The experience and thoughts of the reporting being useless and that it would not make a change was common. There was a reoccurring theme of the participants saying that their experiences were not serious or impactful enough. Based on this, we can assume that not everyone has the knowledge of which experiences and actions are a cause for reporting to the authorities and getting appropriate help. Not being fluent in Finnish can also be a barrier to reporting racist experiences. Some of the participants in the questionnaire also did not know what the proper authorities were to report their experiences.

The experiences of racism and discrimination in family life

The experiences of racism and discrimination as well as handling those experiences of families, spouses, and children based on the Finnish partners answers were significant in relation to the results of the questionnaire. The Finnish partners highlighted the fact that even though the racism and discrimination is not aimed at them directly, it creates the feeling of insecurity and helplessness and unsettles the whole family.

“When you are constantly heckled on the street even though you have not done anything to deserve it and no one is coming for your defence it impacts the self-esteem and self-image. It is burdensome to always be different.”

In the answers on families of two cultures the worry of them, their partner or their children not receiving the same treatment as others in the Finnish society and being view as secondary citizens was highlighted. A common cause of desperation in the answers of the questionnaire was the fact that the experiences of racism and discrimination were questioned or doubted. The families did not feel that anyone would ever come to their defence or that they were offered the proper information and support in getting through their experiences.

JOHDANTO

Familia ry toteutti vuoden 2020 elokuussa kyselytutkimuksen kahden kulttuurin parien ja perheiden kokemasta rasismista ja syrjinnästä Suomessa. Kahden kulttuurin perheellä tarkoitetaan perhettä, jossa puoliset ovat lähtöisin eri maista ja heillä on toisistaan poikkeava kulttuuritausta. Familia toimii Suomessa ainoana kahden kulttuurin perheille suunnatun toiminnan järjestäjänä, erityisasiantuntijana sekä perheiden edunvalvojana.

Suomen lainsäädännön mukaan kaikkia tulee kohdella yhdenvertaisesti riippumatta iän, sukupuolen, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Kukaan ei saa joutua toista huonompaan asemaan näiden asioiden vuoksi. Suomen lainsäädännön mukaan syrjintä on rikos. (InfoFinland 2021.)

Syrjinnällä tarkoitetaan eriarvoista kohtelua, jolla ihminen asetetaan huonompaan asemaan muihin verrattuna. Syrjintää on uhkaavan, halventavan, vihamielisen tai nöyryyttävän ilmapiirin luominen. Syrjinnän tavoitteena ei ole niinkään toisen henkilön vahingoittaminen vaan tietyn ryhmän suosiminen toisen kustannuksella. (InfoFinland 2021.) Rasismilla tarkoitetaan ihmisarvon alentamista. Rasismia on tietoinen vihamielinen toiminta, jonka tavoitteena on aiheuttaa vahinkoa. Arjen rasismi perustuu valtasuhteisiin ja niiden luomiseen eri taustoista tulevien ihmisten välille. (Punainen risti 2021.)

Syrjintä ja rasismi heikentävät merkittävästi elämänlaatua aiheuttaen turvattomuuden tunnetta ja heikentäen osallistumista yhteiskuntaan. Koetulla syrjinnällä on todettu olevan vaikutuksia myös ihmisten psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen. Familialle parien ja perheiden hyvinvointi on toiminnan perusta, minkä vuoksi koimme tärkeänä kartoittaa rasismia ja syrjinnän kokemuksia.

Kyselyllä halusimme selvittää monipuolisesti perheen kaikkien osapuolten – sekä Suomeen muuttaneiden, suomalaisten puolisoitten että lasten kokemuksia ja näkökulmaa. On tärkeää tietää sekä hyvistä, että huonoista kokemuksista, jotta pystymme paremmin ajamaan kohderyhmämme asioita yhteiskunnassa ja toimimaan rasismia ja syrjinnän ehkäisemiseksi. Kyselytutkimuksesta selvinnyt tietoa hyödynnämme muun muassa toiminnan kehittämisessä, edunvalvonnassa, vaikuttamistyön suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä suunniteltaessa aiheeseen liittyviä koulutuksia.

KYSELYN TOTEUTUS JA VASTAAJAT

Näin kysely toteutettiin

”Kahden kulttuurin pariin ja perheiden kokema syrjintä ja rasismi Suomessa” -kysely toteutettiin elokuussa 2020. Kyselyyn vastattiin sekä suomen, että englannin kielellä. Kyselyssä vastauksia kerättiin sekä Suomeen muuttaneilta puolisoilta, että suomalaisilta puolisoilta. Kyselyn avulla halusimme kerätä kokemuksia rasismista ja syrjinnästä sekä vastaajien omasta näkökulmasta, että heidän puolisoitensa ja lastensa näkökulmasta. Kyselyssä haluttiin erityisesti selvittää, miten syrjintää ja rasismia koettiin perheinä, niin lapsiperheinä kuin lapsettominakin perheinä.

Kysely on jaettu kahdeksaan eri osioon. Ensimmäisessä osiossa tarkastellaan sitä, miten kysely toteutettiin ja toisessa osiossa sitä, miten kyselyyn vastattiin. Kolmannessa osiossa kuvaillaan vastaajien taustoja kartoittamalla heidän ikäänsä, asuinmaakuntaansa, asuinpaikkaansa, kotimaataan sekä puolison tai lasten toisen vanhemman kotimaata. Kyselyssä selvitettiin myös, että oliko vastaaja suomalainen puoliso vai Suomeen muuttanut puoliso. Suomeen muuttaneilta puolisoilta kysyttiin, kuinka kauan he olivat olleet Suomessa vastauksen ajankohtaan mennessä.

Neljännessä ja viidennessä osiossa selvitimme rasismien ja syrjinnän kokemuksia suomeen muuttaneilta ja suomessa syntyneiltä puolisoilta esimerkiksi kysymällä tarkentavia kysymyksiä siitä, milloin ja missä tilanteissa kokemukset olivat tapahtuneet sekä millaista ja mihin kohdistuvaa syrjintää oli ollut. Vastaaja pystyi myös erittelemään kokemustensa toistuvuuden, sekä kirjoittamaan avoimissa vastauskohdissa omista kokemuksistaan yksityiskohtaisemmin. Osiossa selvitettiin myös rasismien ja syrjinnän kokemusten jälkeisten jatkotoimenpiteiden toistuvuutta ja laajuutta. Vastausvaihtoehdot olivat kysymyskohtaisia vaihdellen avoimista vastauksista monivalintoihin sekä ”kyllä” tai ”ei” -vastauksiin.

Kuudennessa osiossa selvitimme lapsiperheiden kokemuksia antamalla vastaajille mahdollisuuden avoimissa vastauksissa kertoa heidän lastensa kokemasta syrjinnästä ja siitä, millaista se on ollut. Vastaajille annettiin myös mahdollisuus kertoa miltä lasten kokemukset ovat heissä itsessään vanhempina tuntuneet ja miten he ovat kokemuksia lasten kanssa käsitelleet jälkikäteen.

Seitsemännessä osiossa vastaajilta kysyttiin rasismiin ja syrjintään liittyvistä tuki- ja tietopalveluista ja keinoista hankkia tukea tai tietoa asioiden käsittelemistä varten. Vastaajille annettiin myös mahdollisuus kertoa ihmisten ennakkoluuloista ja asenteista ja niiden muuttamisesta.

Viimeisessä eli kahdeksannessa osiossa tarjosimme vastaajille vielä paikan ja tilan kertoa kyselyn herättämistä tunteista, esimerkiksi jakamalla palautetta tai toiveita kyselyyn liittyen.

Kyselystä tiedotettiin pääasiassa Familia ry:n Duo-toimintaan liittyvien sosiaalisen median ryhmien, Monimuotoiset perheet –verkostojen sekä sidosryhmien kautta. Kyselyä mainostettiin Familian nettisivuilla, Facebook-sivuilla sekä Facebook-ryhmissä, Familian Instagram- ja Twitter-sivuilla sekä Familian uutiskirjeessä.

Näin kyselyyn vastattiin

Kysely sulkeutui elokuussa 2020 ja siihen vastasi yhteensä 147 henkilöä. Suomenkieliseen kyselyyn vastauksia tuli 130, ja englanninkieliseen 17. 86 prosenttia (127) vastaajista oli suomalaisia puolisoita ja 14 prosenttia (20) Suomeen muuttaneita puolisoita. Suomalaisilla puolisoilla tarkoitetaan Suomessa syntyneitä puolisoita.

Jokaiseen kysymykseen vastaaminen ei ollut pakollista, jonka vuoksi joissain kysymyksissä vastausten määrä on pienempi kuin toisissa. Neljännessä osiossa vastaaminen oli mahdollista vain Suomeen muuttaneille puolisoille, ja viidennessä vain suomalaisille puolisoille.

Vastaajien taustat

Ikäjakautuma

Kyselyyn vastanneiden ikä vaihteli ikävuosien 18 ja 74 välillä. 19 vastaajaa ei halunnut ilmoittaa omaa ikäänsä. Suurin osa kysymykseen vastanneista (77 prosenttia) oli 25–44-vuotiaita, 18–24-vuotiaita oli 7 prosenttia ja 45–64-vuotiaita oli 15 prosenttia. Yksi vastaajista oli 65–74-vuotias.

Maakunta

Vastaajilta kysyttiin missä maakunnassa he asuvat ja mikä heidän asuinpaikkansa on. Maakunnan jätti kertomatta viisi vastaajaa, ja asuinpaikkaa ei halunnut ilmoittaa neljä vastaajista. Kysymykseen vastanneet olivat kotoisin 12:sta eri maakunnasta ympäri Suomen.

Kaikista eniten kyselyn vastaajissa korostuivat uusimaalaiset, joista vastanneita oli 65 prosenttia. Seuraavaksi eniten vastaajia oli Pirkanmaalta 11 prosenttia, Pohjois-Pohjanmaalta 6 prosenttia, sekä Keski-Suomesta 4 prosenttia.

Vastaajien kotipaikkakunnat olivat selkeästi keskittyneet kaupunkeihin: 39 prosenttia vastaajista oli kotoisin Helsingistä ja 22 prosenttia muualta pääkaupunkiseudulta. 25

prosenttia oli kotoisin jostakin muusta suuresta kaupungista Suomessa (vastausvaihtoehdon esimerkeiksi oli annettu Oulu, Tampere, Jyväskylä, Turku, Lahti ja Kuopio). 14 prosenttia vastaajasta ilmoitti asuvansa pienessä kaupungissa tai maaseudulla.

Suomeen muuttaneiden puolisoiden kotimaa

Kyselyyn tuli yhteensä 20 vastausta Suomeen muuttaneilta puolisoilta, joista vain yhdellä oli ulkomailla syntynyt puoliso tai lasten toinen vanhempi, muut elivät tai olivat eläneet kaksikulttuurisessa perheessä Suomessa syntyneen henkilön kanssa. Ulkomailla syntyneet kyselyyn vastanneet puoliset olivat kotoisin Euroopasta, Afrikasta, Etelä-Amerikasta, Pohjois-Amerikasta ja Aasiasta, yhteensä 17 eri maasta. Määrällisesti eniten vastanneet olivat kotoisin Iso-Britanniasta (2), Turkista (2) ja Espanjasta (2). 75 prosenttia heistä oli ollut Suomessa yli 7 vuotta, 25 prosenttia 1–7 vuotta.

Suomalaisten puolisoiden osioon tuli yhteensä 127 vastausta. 119 suomenkieliseen kyselylomakkeeseen, ja kahdeksan englanninkieliseen kyselylomakkeeseen. Suomalaisilta puolisoilta kysyttiin, "mistä maasta puoliso tai lastesi toinen vanhempi on kotoisin?". Neljä vastaajaa kertoi puolison olevan kotoisin Suomesta. Joko edellinen vastaus on siis heidän kohdallaan ollut virheellinen, heidän puolisonsa ovat Suomessa syntyneitä toisen polven ulkomaalaistaustaisia, tai he eivät ole osa kaksikulttuurista perhettä, joka oli kyselyn kohderyhmää.

Kyselyssä 123 vastaukseen mahtui yhteensä 47 eri valtiota, joista suomalaisten puolisoiden puoliso tai lasten toinen vanhempi oli kotoisin. Eniten kyselyssä nousi esille Irak (18), Gambia (9), Ghana (8), Nigeria ja Turkki (7) sekä Tansania (5).

SUOMEEN MUUTTANEIDEN PUOLISOIDEN KOKEMUKSET RASISMISTA JA SYRJINNÄSTÄ

Rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun toistuvuus

Kyselytutkimuksen mukaan 25 prosenttia Suomeen muuttaneista puolisoista kokee tai on kokenut syrjintää vähintään viikoittain, ja 35 prosenttia vähintään kuukausittain. Rasismia kyselyyn vastanneista 30 prosenttia koki vähintään viikoittain ja 40 prosenttia vähintään kuukausittain. Kaikki kyselyyn vastanneista Suomeen muuttaneista puolisoista olivat kokeneet rasismia ja syrjintää viimeisen vuoden sisällä.

Osa vastaajista kertoi, että heidän perheensä ja puolisonsa olivat myös joutuneet syrjinnän ja rasismin kohteeksi, kuitenkin huomattavasti vähemmissä määrin ja

harvemmin kuin vastaajat itse. Tässä vastauksessa kokemukset olivat yleisempiä perheen kohdalla kuin puolison kohdalla.

10 prosenttia vastaajista kertoi, että heidän puolisonsa ovat joutuneet rasisen käytöksen kohteeksi muutaman kerran vuodessa, 15 prosenttia harvemmin kuin muutaman kerran vuodessa ja loput vastaajista kertoivat, etteivät heidän puolisonsa ole joutuneet rasisen käytöksen kohteeksi tai he eivät itse ole siitä ainakaan tietoisia. 25 prosenttia vastaajista kertoi, että heidän puolisonsa ovat joutuneet syrjinnän kohteeksi vähintään kerran vuodessa. 10 prosenttia kertoi puolisoidensa joutuneen syrjinnän kohteeksi harvemmin kuin muutaman kerran vuodessa, loput vastaajista ilmoittivat, ettei heidän puolisonsa ole joutuneet syrjinnän kohteeksi tai he eivät ole siitä tietoisia.

Perheiden, kuten lasten, kohdalla syrjinnän ja rasismien kokemukset olivat yleisempiä kuin puolisoitten. 35 prosenttia vastaajista kertoi perheidensä kokevan rasismia useammin kuin kerran vuodessa, syrjintää 30 prosenttia vastaajien perheistä kokivat useammin kuin kerran vuodessa. 15 prosenttia koki rasismia harvemmin kuin muutaman kerran vuodessa, syrjintää perheistä 20 prosenttia koki syrjintää harvemmin kuin muutaman kerran vuodessa. Sekä syrjinnän ja rasismien kohdalla 50 prosentilla perheillä ei ollut kokemuksia kummastakaan, tai vastaaja ei osannut kertoa heidän kokemuksistaan tai niiden toistuvuudesta.

Rasisen ja/tai syrjivän kohtelun tekijä

Useimmiten rasismia ja/tai syrjintää Suomeen muuttaneet puoliset olivat kokeneet tuntemattomien toimesta, jopa 90 prosenttia vastaajista oli joutunut täysin tuntemattoman ihmisen rasisen ja/tai syrjivän käytöksen kohteeksi.

Täysin tuntemattomien jälkeen useimmiten syrjintää ja/tai rasisen käytöstä oli koettu asiakaspalvelijoiden sekä työ- tai koulukavereiden toimesta. Vastaajista 75 prosenttia oli kokenut rasisen ja/tai syrjivää kohtelua asiakaspalvelijoiden toimesta, ja 55 prosenttia työ- tai koulukavereiden toimesta.

Myös viranomaisten, puolison sukulaisten, naapureiden, omien sukulaisten ja ystävien toimesta oli koettu rasisen ja/tai syrjivää käytöstä. Vastausvaihtoehdoista "Perhe", "Muu" ja "Ei kukaan, meitä ei ole syrjitty/kohdeltu rasisesti" eivät saaneet yhtään vastausta.

Syrjinnän ja/tai rasismien kohde

Määrällisesti eniten rasistinen tai syrjivä kohtelu kohdistui kieleen ja syntyperään, mutta myös nimeen, ihonväriin, vakaumukseen sekä kulttuuriin ja tapoihin. Vastaajien kohdalla kohtelu ei ollut kohdistunut pukeutumiseen tai perheen kokoon.

Suomeen muuttaneista puolisoista 70 prosenttia koki tullessa syrjityksi tai kohdelluksi rasistisesti puhumansa kielen vuoksi ja 65 prosenttia syntyperänsä vuoksi.

Vastaajista 45 prosentin kohdalla kohtelu oli kohdistunut heidän nimeensä ja 40 prosentin kohdalla ihonväriin. Edustamansa kulttuurin ja tapojensa vuoksi 30 prosenttia vastaajista kertoi joutuneensa rasistisen tai syrjivän kohtelun uhreiksi, vakaumuksiensa vuoksi 10 prosenttia.

Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun paikka tai sijainti Suomeen muuttaneilla puolisoilla

Rasismien ja syrjinnän kohteeksi vastaajat olivat joutuneet useimmin ulkotiloissa, kuten puistoissa ja kaduilla sekä julkisessa liikenteessä. 30 prosenttia vastaajista ilmoitti kokevansa rasismia ja/tai syrjintää julkisissa tiloissa vähintään kerran viikossa, 40 prosenttia vähintään kerran kuukaudessa. Vuositasolla tarkasteltaessa jopa 95 prosenttia Suomeen muuttaneista puolisoista ilmoitti tullessa rasismien ja/tai syrjinnän kohteeksi julkisissa tiloissa vähintään kerran vuodessa.

Toiseksi yleisintä rasismien ja/tai syrjinnän kohteeksi joutuminen oli palveluiden parissa ja asiakaspalvelutilanteissa. 45 prosenttia kertoi kohdanneensa rasismia ja/tai syrjintää palveluissa kuten kaupoissa ja kirjastoissa vähintään kerran vuodessa, ja 45 prosenttia viranomaisten järjestämässä palveluissa kuten terveydenhuollossa, TE-toimistossa tai Kelan järjestämässä palveluissa.

Myös työ- ja opiskelupaikoilla kohteeksi joutuminen oli kuukausittaista 5 prosentilla, 20 prosentilla muutaman kerran vuodessa tapahtuvaa ja 40 prosentilla harvemmin kuin muutaman kerran vuodessa tapahtuvaa. 30 prosenttia kertoi, ettei ollut joutunut rasistisen tai syrjivän kohtelun uhriksi työ- ja opiskelupaikoilla, tai ei osannut vastata kysymykseen.

Internetissä ja sosiaalisessa mediassa vastaajat kertoivat tullessa rasismien ja/tai syrjinnän kohteeksi. Viikoittaista syrjivä tai rasistinen kohtelu oli 10 prosentilla vastaajista, muutaman kerran vuodessa tapahtuvaa 25 prosentilla ja harvemmin tapahtuvaa 10 prosentilla. 55 prosenttia vastaajista kertoi, etteivät kohtaa rasismia tai syrjintää internetissä tai sosiaalisessa mediassa ikinä, tai he eivät osanneet vastata kysymykseen.

Vastaajat raportoivat kokeneensa rasismia ja/tai syrjintää myös harrastuksissa, sukulaisten / puolison sukulaisten luona tai kodissaan. Näissä kolmessa vastauksessa kokemukset olivat kuitenkin vähäisiä, suurimmalla osalla ei ikinä tapahtuneita.

Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun paikka tai sijainti Suomeen muuttaneiden puolisoiden perheillä

Suomeen muuttaneiden puolisoiden perheiden kohdalla kokemukset sijoittuivat hyvin samalla tavalla kuin heillä itsellään. Vastaukset kuitenkin painottuivat kohtaan "muutaman kerran vuodessa" huomattavasti useamman vastausvaihtoehdon kohdalla kuin heidän omien kokemusten perusteella. Erityisesti eron huomasi sukulaisten tai puolison sukulaisten luona koetun syrjivän tai rasistisen kohtelun kohdalla, jossa muutaman kerran vuodessa oli korostunut.

Yleisimmin rasistista ja/tai syrjivää kohtelua Suomeen muuttaneiden puolisoiden perheet olivat kokeneet ulkotiloissa, julkisessa liikenteessä sekä palveluissa.

Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun tavat

Yleisimmin rasistinen ja syrjivä käytös kohdistui Suomeen muuttaneisiin puolisoihin sanallisina viesteinä kuten nimittelynä, huutelemisena, vähättelynä sekä epäasiallisena kommentointina.

Myös sanattomien viestien kuten tuijottelun, osoittelun sekä epäasiallisten eleiden kokeminen oli yleistä vastaajien keskuudessa. Useat vastaajista olivat myös kokeneet sosiaalista eristämistä, ennakkoluuloja, väkivaltaa sekä epäoikeudenmukaista kohtelua niin julkisissa kuin viranomaistenkin järjestämissä palveluissa.

Alla vastaukset syrjivän ja/tai rasistisen käytöksen tavoista Suomeen muuttaneita puolisoita kohtaan prosenttilukuina:

Sanalliset viestit (esim. nimittely, haukkuminen, huutelu, vähättely, kommentointi yms.) 18, **90 prosenttia vastaajista**

Sanattomat viestit (esim. eleet, ilmeet, katseet, tuijottaminen, osoittelu yms.) 17, **85 prosenttia vastaajista**

Sosiaalinen eristäminen (esim. ulkopuolelle jättäminen, hylkääminen, poissulkeminen, eristäminen, välttely, yhteydenpidon lopettaminen yms.) 11, **55 prosenttia vastaajista**

Ennakkoluulot, asenteet (esim. arvostelu taustan/valintojen vuoksi, utelu yms.) 13, **65 prosenttia vastaajista**

Fyysinen kohtelu (esim. töniminen, lyöminen, muu väkivalta) 5, **25 prosenttia** vastaajista

Epäoikeudenmukainen kohtelu (esim. palvelun evääminen tausta vuoksi) 10, **50 prosenttia** vastaajista

Suomeen muuttaneilta puolisoilta kysyttiin myös siitä, millä tavoin heidän perheitään oli kohdeltu rasistisesti tai syrjivästi. Perheiden kohdalla sanattomat viestit, kuten tuijottaminen, osoittelu, eleet ja ilmeet korostuivat rasismien ja syrjinnän kokemuksissa. Toiseksi yleisin tapa sanalliset viestit kuten haukkuminen ja nimittely ja kolmanneksi yleisin ennakkoluulo ja asenteet, kuten valintojen tai taustan arvostelu sekä utelu. Tässä vastauksessa kuusi vastaajaa eli 30 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei heidän perheitään ollut syrjitty tai kohdeltu rasistisesti.

Suomeen muuttaneiden puolisoitten kokema rakenteellinen syrjintä

Kyselyyn vastanneista Suomeen muuttaneista puolisoista 11 kertoi avoimessa vastauksessa kokemuksistaan rakenteellisesta syrjinnästä Suomessa, 3 heistä kertoi, ettei he tai heidän perheensä ole kokeneet rakenteellista syrjintää Suomessa.

Rakenteiden kohdalla suurimmaksi haasteeksi vastaajien mukaan muodostuivat selvästi työnhaku, työnsaanti ja opiskelu.

Useat vastaajista kertovat, etteivät he ole saaneet kutsuja työhaastatteluihin nimensä vuoksi huolimatta koulutustasoltaan tai työkokemuksestaan. Vastaajien mukaan koulutustasoa vastaavan työpaikan saanti on ulkomaalaiselle Suomessa vaikeampaa.

Vaikeaksi koettiin terveydenhuollossa asioiminen ilman riittävää suomen kielen osaamistasoa. Vastaajan mukaan hän ei saanut apua psyykkisiin ongelmiin terveyskeskuksesta, koska lääkärit eivät osanneet kommunikoida englanniksi hänen kanssaan, eikä tulvilla ollut tarpeeksi hyvää espanjan kielen osaamistasoa. Terveydenhuoltopalvelut koettiin esteellisiksi ja epätasa-arvoisiksi.

Myös kaksikielisten palveluiden järjestämisen tasoa kritisoitiin vastauksissa. Ruotsinkielinen asiointi koettiin hankalaksi, koska ruotsin puhuminen aiheuttaa vastaajan mukaan asiakaspalvelijoissa usein hämmennystä, jota seuraa töykeä käytös ruotsia puhuvaa asiakasta kohtaan.

Suomeen muuttaneiden puolisoitten reagoiminen syrjintään ja rasismiin

Vastaajia pyydettiin kertomaan, millä tavoin he yleensä reagoivat kokemaansa rasismiin ja/tai syrjintään, sekä millä tavoin he käsittelevät kokemuksiaan jälkeenpäin.

Vastaajat reagoivat koettuun rasismiin ja syrjintään enimmäkseen välttelevästi tai neutraalisti, jotkut vastaajista myös aktiivisesti.

45 prosenttia vastaajista reagoi syrjintään välttelevästi, eli he valitsivat olla välittämättä tilanteista, sekä mainitsivat tilanteesta pois lähtemisen pääasialliseksi reagointi keinokseen. 30 prosenttia vastaajista suhtautui kokemaansa syrjintään neutraalista, ja kertoivat yleensä kommentoivansa ja reagoivansa tilanteissa lähtökohtaisesti objektiivisesti. 15 prosenttia kertoi reagoineensa syrjintään aktiivisesti, eli puolustamisen ja/tai aggressiivisen/fyysisen reagoimisen kautta.

10 prosenttia vastaajista ei listannut mitään näistä kolmesta tavasta, vaan kertoi suhtautuvansa syrjintään tilanteen ja tekijän statuksen mukaan. Yksi vastaajista myös kertoi, että hän oli ennen suhtautunut syrjintään välttelevästi mutta nykyään aktiivisesti. Vastaaja koki, ettei suurin osa syrjivää käytöstä harjoittavista ihmisistä ymmärtänyt käytöksensä olevan syrjivää.

Rasismien kohdalla 40 prosenttia suhtautui välttelevästi, 30 prosenttia neutraalisti ja 20 prosenttia aktiivisesti. 10 prosenttia vastaajista kertoi, ettei heitä ollut kohdeltu rasistisesti.

Vastaajien tavat käsitellä syrjinnän ja/tai rasismien kokemuksia

Suomeen muuttaneiden puolisoitten keskuudessa kokemuksista puhuminen oli selvästi yleisin tapa käsitellä kokemuksia jälkikäteen. 80 prosenttia vastaajista kertoi puhuneensa kokemuksistaan ja jakaneensa ne tukea tarjoavien ihmisten kesken.

25 prosenttia kertoi käsitelleensä kokemuksiaan huumorin kautta, 25 prosenttia olemalla välittämättä ja 25 prosenttia pitämällä kokemuksensa omana tietonaan puhumatta asiasta muiden kanssa. Yksi vastaajista kertoi käsittelevänsä kokemuksiaan jälkikäteen tuntemalla vihaa tekijää ja kokemaansa tilannetta kohtaan.

Eniten loukanneet kokemukset

Suomeen muuttaneista puolisoista 15 jatkoi avoimen kysymyksen vastauksessaan minkälaiset kokemukset olivat loukanneet eniten heitä itseään tai heidän perheitään.

Määrällisesti suurin osa vastaajista kertoi sanallisten hyökkäysten loukanneen heitä eniten. Vastanneita oli mm. kerrottu menemään takaisin omaan "kotimaahansa", heitä oli vähätelty, haukuttu ja nimitelty rasistisesti sekä heidän perheensä oli huudeltu.

Vastaajat kokivat myös asiakaspalvelijoiden ja viranomaisten rasistisen ja/tai syrjivän käytöksen loukkaavana. Vastaajat kertoivat tilanteista, joissa heitä ei ollut suomea

puhuvina palveltu suomeksi, tai heitä ei ollut otettu terveydenhuollossa tosissaan toisin kuin suomenkielistä puolisoa myöhemmin. Osa vastaajista koki loukkaavana, ettei heitä ollut palveltu tai autettu ollenkaan viranomaisten toimesta heidän ollessaan asiakkaina. Vastaaja myös kertoi kokevansa loukkaavana tilanteet, joissa myymälöiden vartijat seuraavat heitä kaupassa heidän ulkonäkönsä ja siitä tehtyjen ennakkoluulojen takia.

Loukkaavana koettiin myös lasten kiusaamiseksi joutuminen ja naapureiden aiheuttomat valitukset ja rasistinen käyttäytyminen heidän perheitään kohtaan. Myös rakenteelliset ongelmat kuten työnsaannin vaikeus sukunimen, alkuperän ja ulkonäön perusteella nousi esille tässä kysymyksessä.

Rasististen ja syrjivien kokemusten vaikutus vastaajien ja heidän perheidensä käytökseen

16 Suomeen muuttanutta puolisoa vastasi kysymykseen siitä, ovatko syrjinnän ja/tai rasismin kokemukset vaikuttaneet heidän tai heidän perheidensä käytökseen. Kaksi vastaajista kertoi, etteivät kokemukset olleet vaikuttaneet heidän käyttökseen.

Useimmat vastaajista olivat lopettaneet tai kertoivat välttelevänsä äidinkieltä tai kotikieltä puhumista julkisilla paikoilla, jotta he eivät saisi tuijotteluita ja arvosteluita osakseen.

Vastaajat myös kertoivat alkaneensa välttelemään tiettyjä paikkoja, miettineensä Suomesta pois muuttamista ja kokeneensa sosiaalisten ympyröidensä pienentyneen merkittävästi Suomeen muuton jälkeen rasismista ja syrjinnästä johtuen.

Monet vastaajista olivat huolissaan heidän lastensa vuoksi. He pelkäsivät ja kokivat ahdistusta siitä, että heidän lapsensa joutuisivat tai ovat joutuneet syrjinnän ja/tai rasismin kohteeksi. Lasten koulukiusaamisen vuoksi vastaajat olivat joutuneet käyttämään palveluita, joiden avulla he voisivat käsitellä kiusaamista ja selvittää tilannetta kouluissa.

Viranomaisille tehdyt ilmoitukset rasismista tai syrjinnästä

60 prosenttia Suomeen muuttaneista puolisoista kertoi, etteivät he olleet ilmoittaneet kokemuksistaan viranomaisille.

Vastaajat kertoivat, että he olivat ilmoittaneet kokemuksistaan esimerkiksi työpaikkojensa esimiehille, mutta eivät viranomaisille. Kynnys ilmoituksen tekemiseen koettiin korkeaksi ja ilmoituksen painoarvoa ja tilanteeseen tuomaa apua

kyseenalaistettiin. Ilmoituksen tekemistä vaikeutti myös suomen kielen taidottomuus ja se, että tekijä oli ollut heille tuntematon. Osa vastaajista koki, että ilmoituksen viranomaisille voisi tehdä ainoastaan vakavista omaisuuteen kohdistuvista rasistisista tai syrjivistä rikoksista. Vastaajat eivät siis olleet täysin tietoisia siitä, mitkä ovat tunnusmerkit sellaisissa rasistisissa tai syrjivissä teoissa, jotka täyttävät kriteerit ilmoituksen tekemiseksi.

40 prosenttia oli ilmoittanut kokemuksistaan viranomaisille. Ilmoituksia oli tehty mm. poliisille, oikeusasiamiehelle ja rikosuhripäivystykseen. Myös koulujen ja terveydenhuollon laitosten johto mainittiin. Osa vastaajista kertoi lisäksi, etteivät he olleet saaneet ilmoituksiin ollenkaan vastausta.

SUOMALAISTEN PUOLISOIDEN KOKEMUKSET RASISMISTA JA/TAI SYRJINNÄSTÄ

Rasismin kokemukset

Suomalaisella puolisoilla tarkoitamme kyselyssä Suomessa syntyneitä henkilöitä, jotka ovat osa kaksikulttuurista perhettä tai pariskuntaa. Lyhennän raportissa Suomessa syntyneen puolison muotoon "suomalainen puoliso".

Suomalaisten puolisoitten kysymykset olivat pitkälti samoja mitä ulkomailta Suomeen muuttaneilta puolisoilta kysyttiin. Lisäksi suomalaisilta puolisoilta kysyttiin heidän perheidensä ja puolisoitensa kokemasta rasismista ja/tai syrjinnästä.

Rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun toistuvuus

34 prosenttia suomalaisista puolisoista kertoi, että heidän perheensä kokevat rasismia ja/tai syrjintää vähintään kuukausittain normaalissa arjessaan. Vastausten mukaan 28 prosenttia perheistä oli joutunut kokemaan rasismia vähintään kuukausittain, 13 vähintään viikoittain ja 0,8 prosenttia päivittäin. Syrjintää 26 prosenttia vähintään kuukausittain, 9 prosenttia vähintään viikoittain ja 1,6 prosenttia päivittäin.

61 prosenttia suomalaisista puolisoista mainitsi, että heidän puolisonsa kokevat rasismia ja/tai syrjintää vähintään kuukausittain normaalissa arjessaan. Rasismin kokemukset olivat yleisimpiä vastaajien keskuudessa, 57 prosenttia vähintään kuukausittain, 25 prosenttia vähintään viikoittain ja 5 prosenttia päivittäin. Syrjintää koettiin vähintään kuukausittain 51 prosenttia vastaajien keskuudessa, 25 prosenttia viikoittain ja 7 prosenttia päivittäin.

Myös suomalaiset puoliset kertoivat joutuneensa henkilökohtaisesti rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun uhreiksi. 25 prosenttia vastaajista kertoivat, että he ovat joutuneet

rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun uhreiksi vähintään kerran kuukaudessa. 21 prosenttia heistä oli joutunut rasismiin kohteeksi vähintään kuukausittain, 11 prosenttia vähintään viikoittain ja 0,8 prosenttia päivittäin. 18 prosenttia heistä kertoi joutuneensa syrjinnän kohteeksi vähintään kuukausittain, 6 prosenttia vähintään viikoittain ja 1,6 prosenttia päivittäin.

Prosentuaalisesti suurin osa suomalaisista puolisoista kuitenkin vastasi, etteivät he ole kokeneet rasismia ikinä, ja syrjintää harvoin. Heidän perheidensä ja puolisoidensa kohdalla prosentuaaliset osuudet painottuivat kuitenkin toiselle puolelle janaa, erityisesti puolisoitten kohdalla. Puolisoitten kohdalla prosentuaalisesti paljon yleisempää olivat rasistiset ja/tai syrjivät kokemukset vähintään kuukausittain tai useammin, perheiden kohdalla muutaman kerran vuodessa tai useammin.

Rasistisen ja/tai syrjivän kohtelun tekijä

Useimmiten rasismia ja/tai syrjintää suomalaiset puoliset ja heidän perheensä olivat kokeneet täysin tuntemattomien puolelta, jopa 91 prosenttia vastaajista kertoi täysin tuntemattomien kohdalleen heitä rasistisesti ja/tai syrjivästi.

Tuntemattomien jälkeen useimmin kohtelua oli koettu asiakaspalvelijoiden toimesta, 54 prosenttia vastaajista ilmoitti joutuneensa epäoikeudenmukaisen kohtelun uhreiksi asiakaspalvelijoiden toimesta. Näiden kahden jälkeen useimmin käytöstä oli koettu viranomaisten, naapureiden, työ- tai koulukavereiden sekä sukulaisten toimesta.

Myös perhe ja ystävät mainittiin. Kysymyksessä oli mahdollista myös kertoa omin sanoin, kenen toimesta rasistista ja/tai syrjivää kohtelua oli koettu. Avoimissa vastauksissa nousivat esille sekä varhaiskasvatuksen että perusasteen koulutuksen opettajat, media, työnantajat, isännöitsijä sekä bussinkuljettajat.

Syrjinnän ja/tai rasismien kohde

Rasismi ja syrjintä kohdistui suomalaisten ja heidän perheidensä osalta useimmin ihonväriin tai syntyperään, mutta myös vakaumukseen, nimeen sekä kulttuuriin tai tapoihin. Myös pukeutuminen ja perheen koko nousivat esille, sekä avoimessa vastauksessa mainittiin puolisoitten välinen ikäero sekä seksuaalinen identiteetti. 65 prosenttia kertoi tulleen syrjinnän ja/tai rasismien kohteeksi ihonväriinsä vuoksi ja 55 prosenttia syntyperänsä vuoksi.

Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun sijainti tai paikka

Tässä kohdassa vastaus oli jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä kysyttiin “Millaisissa tilanteissa ja kuinka usein SINÄ olet kokenut syrjintää ja/tai rasismia?” ja toisessa “Millaisissa tilanteissa ja kuinka usein PERHEESI on kokenut syrjintää ja/tai rasismia?”

Suomalaiset puoliset olivat kokeneet syrjintää ja/tai rasismia useimmiten internetissä tai sosiaalisessa mediassa. 21 prosenttia heistä kertoi kokevansa syrjintää ja/tai rasismia internetissä tai sosiaalisessa mediassa vähintään kuukausittain. Internetin ja sosiaalisen median jälkeen useimmiten vastauksissa nousi esille julkiset tilat kuten ulkotilat ja julkinen liikenne, palvelut, viranomaispalvelut sekä työ-/opiskelupaikka.

Suomalaisten puolisoiden perheisiin syrjivää ja/tai rasistista kohtelua oli useimmin kohdistettu julkisissa tiloissa kuten ulkotiloissa eli kaduilla tai julkisessa liikenteessä. 31 prosenttia vastaajista kertoi heidän perheensä joutuvan syrjivän ja/tai rasistisen toiminnan kohteeksi ulkotiloissa vähintään kerran kuukaudessa. Julkisten tilojen jälkeen useimmiten vastauksissa nousi esille internet ja sosiaalinen media, työ-/opiskelupaikka, palvelut ja viranomaispalvelut.

Näiden paikkojen lisäksi myös muutama vastaaja molemmissa kysymyksissä vastasi kokeneensa tai perheensä kokeneen syrjivää ja/tai rasistista kohtelua harrastuksissa tai vapaa-ajan toiminnassa, sukulaisten tai puolison sukulaisten luona sekä kodissaan.

Syrjinnän ja/tai rasistisen kohtelun tavat

Myös tässä kohdassa vastaus oli jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä kysyttiin “Millä tavoin SINUA on syrjitty ja/tai kohdeltu rasistisesti?” ja toisessa “Millä tavoin PERHETTÄSI on syrjitty ja/tai kohdeltu rasistisesti?”

Yleisimmin rasistinen ja syrjivä käytös kohdistuivat suomalaisiin puolisiin tai heidän perheisiinsä ennakkoluuloina ja asenteina, sanattomina viesteinä tai sanallisina viesteinä. Useat vastaajista olivat myös kokeneet sosiaalista eristämistä ja fyysistä sekä epäoikeudenmukaista kohtelua. Kysymyksissä oli myös mahdollista kuvaila itse tapaa. Näissä avoimissa vastauksissa nousi esille tilanteet, joissa koulu ei ollut suostunut käsittelemään vastaajan kanssa heidän tiloissaan tapahtunutta rasismia tai edes tapaamaan vastaajaa, tappouhkaukset, rakenteellinen rasismi työpaikassa kuten yksityistietojen levittäminen ilman lupaa työyhteisölle sekä uhkailu ja pakottaminen sairauslomalle.

Alla vastaukset syrjivän ja/tai rasistisen käytöksen tavoista prosenttilukuineen suomalaisten puolisoiden kokeman rasismien ja/tai syrjinnän kohdalla:

Sanalliset viestit (esim. nimittely, haukkuminen, huutelu, vähättely, kommentointi yms.) 63, **50 prosenttia vastaajista**

Sanattomat viestit (esim. eleet, ilmeet, katseet, tuijottaminen, osoittely yms.) 81, **64 prosenttia vastaajista**

Sosiaalinen eristäminen (esim. ulkopuolelle jättäminen, hylkääminen, poissulkeminen, eristäminen, välttely, yhteydenpidon lopettaminen yms.) 50, **39 prosenttia vastaajista**

Ennakkoluulot, asenteet (esim. arvostelu taustan/valintojen vuoksi, utelu yms.) 87, **69 prosenttia vastaajista**

Fyysinen kohtelu (esim. töniminen, lyöminen, muu väkivalta) 7, **6 prosenttia vastaajista**

Epäoikeudenmukainen kohtelu (esim. palvelun evääminen tausta vuoksi) 37, **29 prosenttia vastaajista**

Ei mitenkään, minua ei ole syrjitty/kohdeltu rasistisesti 28, **22 prosenttia vastaajista**

Alla vastaukset syrjivän ja/tai rasistisen käytöksen tavoista prosenttilukuina suomalaisten puolisoitten perheenjäsenten kokeman rasismista ja/tai syrjinnän kohdalla:

Sanalliset viestit (esim. nimittely, haukkuminen, huutelu, vähättely, kommentointi yms.) 84, **66 prosenttia vastaajista.**

Sanattomat viestit (esim. eleet, ilmeet, katseet, tuijottaminen, osoittelu yms.) 106, **83 prosenttia vastaajista.**

Sosiaalinen eristäminen (esim. ulkopuolelle jättäminen, hylkääminen, poissulkeminen, eristäminen, välttely, yhteydenpidon lopettaminen yms.) 50, **39 prosenttia vastaajista.**

Ennakkoluulot, asenteet (esim. arvostelu taustan/valintojen vuoksi, utelu yms.) 96, **76 prosenttia vastaajista.**

Fyysinen kohtelu (esim. töniminen, lyöminen, muu väkivalta) 25, **20 prosenttia vastaajista.**

Epäoikeudenmukainen kohtelu (esim. palvelun evääminen tausta vuoksi) 51, **40 prosenttia vastaajista.**

Ei mitenkään, perheenjäseniäni ei ole syrjitty/kohdeltu rasistisesti 10, **8 prosenttia vastaajista**

SUOMALAISTEN PUOLISOIDEN TAI HEIDÄN PERHEIDENSÄ KOKEMA RAKENTEELLINEN SYRJINTÄ

Kyselyyn vastanneista suomalaisista puolisoista 55 kertoi avoimessa vastauksessa omista tai perheidensä kokemuksista liittyen rakenteelliseen syrjintään Suomessa. 7 vastaajista kertoi tekstikentässä, etteivät he ole kokeneet rakenteellista syrjintää, tai osaa siitä kertoa. 64 kyselyyn osallistuneista suomalaisista puolisoista ei vastannut tähän kysymykseen.

Rakenteellinen syrjintä työyhteisöissä

Niin Suomeen muuttaneiden puolisoiden kuin suomalaisten puolisoidenkin kohdalla merkittävä osa vastauksista liittyi työpaikoilla, tai työtä hakiessa tapahtuvaan rakenteelliseen syrjintään. Eniten vastauksissa nousi esille kokemukset siitä, ettei heitä tai heidän perheenjäseniään valittu työhön tai työhaastatteluun heidän nimensä, kielensä tai taustansa perusteella, ja rakenteellisen syrjinnän vuoksi työn hakeminen ja saaminen koettiin erityisen vaikeana. Yleisimmin syrjintä työtä haettaessa perustui henkilön nimeen.

Ongelmia kerrottiin olevan myös kielitaidon ja kielten osaamisen kanssa. Vaatimusten sanottiin olevan usein epäreiluja ja valtaväestöä suosivia, natiivipuhujan tasoista suomen kielen osaamista käytettävän piilotettuna syrjinnän välineenä ja Suomessa asuvan, mutta suomea huonosti osaavan ihmisen, mahdollisuuksien työskennellä rajoittuvan vain muutamaankin sektoriin.

Ongelmaksi koettiin myös koulutusta vastaavan työn löytäminen. Esimerkiksi joitain ulkomailla suoritetuista tutkintoista ei ollut voitu Suomessa verifioida, jonka vuoksi ulkomaalaisilla ei ole ollut työpaikkaa hakiessa samanlaista näyttöä osaamisestaan. Vaikka näyttöä olisi ollut, kuten suomalaisten todistusten ja tutkintojen muodossa, kerrottiin koulutusta ja kokemusta vastaavan työn löytämisen olevan vaikeaa monien kohdalla.

Rakenteellinen syrjintä työpaikoilla näyttäytyi myös siinä, miten työntekijöitä kohdeltiin niin kollegoiden kuin esihenkilöidenkin toimesta. Työlupiin tai työsopimukseen liittyvissä asioissa tietoa yritettiin pimittää, tai suoraan huijata ulkomaalaistaustaista työntekijää, koska ajateltiin, ettei hän ymmärrä omia oikeuksiaan. Vastauksissa mainittiin myös laittomien ylitöiden teettäminen, perehdyttämättä jättäminen työsuhteen alkaessa ja oikeuksista kuten vuosilomista kertomatta jättäminen. Yhdessä vastauksessa kerrottiin myös tilanteesta, jossa esihenkilö oli suoraan yt-neuvotteluiden alkaessa sanonut maahanmuuttajataustaiselle työntekijälle, että hänet irtisanottaisiin ensimmäisten joukossa taustansa vuoksi.

Ongelmaksi koettiin myös työyhteisöissä esiintyvä rasistinen käytös, ja siihen puuttuminen. Vastaajat kertoivat kokemuksistaan, joissa heitä oli kohdeltu rasistisesti työpaikalla, mutta esihenkilöt eivät olleet halunneet puuttua rasismiin. Joissain tapauksissa vastaajille oli suoraan sanottu, että yritykset eivät ole valmiita palkkaamaan maahanmuuttajataustaisia, ettei työpaikalla esiintyisi ongelmia muiden työntekijöiden asenteiden vuoksi.

Muita työhön liittyviä ongelmia vastauksissa olivat myös tilanteet, joissa vähemmistöryhmien tarpeita ei työasuja hankkiessa kuunneltu ja tilanteet, joissa henkilöiden arkaluontoisia yksityistietoja oli levitetty työyhteisöissä heidän taustansa vuoksi ja heidän valintojaan avoimesti kyseenalaistettu ja solvattu.

Työn saannin vaikeus ja sitä kautta työn puutteen sanottiin vaikeuttavan myös muuta elämää, kuten kotoutumista ja kielen oppimista, sekä sitä miten muut henkilöön suhtautuvat ja mitä ennakkoluuloja muilla on hänestä.

“En saa työhaastatteluun kutsuja, kun CV:ssä on oikea venäläinen etunimeni. Etsin vuoden töitä, enkä saanut edes kutsua haastatteluun. Minulla on maisterin tutkinto ja lähes 10 vuotta työkokemusta kansainvälisessä ympäristössä. Vaihdoin etunimeni, ja sain heti töitä.”

“Kun isäni työpaikalla oli YT-neuvottelut, hänen esimiehensä tuli suoraan sanomaan, että isäni pitäisi valmistautua siihen, että hänet irtisanotaan ensimmäisten joukossa koska hän on maahanmuuttaja.”

Rakenteellinen syrjintä koulutuksessa

Työn lisäksi ongelmia kohdattiin myös koulutuksessa sekä lasten, nuorten että aikuistenkin osalta.

Vastaajat kertoivat, että heidän lapsensa oli automaattisesti ohjattu S2, eli suomi toisena kielenä opetukseen kouluissa, vaikka lasten kotikieli ja äidinkieli oli suomi. Perusteettomat S2-ryhmään ohjaukset lisäävät eriarvoisuutta lasten koulutusmahdollisuuksissa. Kielten osalta kerrottiin myös, ettei kouluissa tarjottu riittävää tukea suomen kielen oppimisen kanssa, vaikka sellaista olisi ollut tarjolla.

Myös kouluissa rasismi ja syrjintä koettiin ongelmana ja erityisesti opetushenkilökunnan tietotaidot ja kokemus toimia rasismia ja syrjinnän estämiseksi tai kitkemiseksi.

Koulutuksen osalta mainittiin myös työharjoittelupaikkojen saamisen vaikeus, sekä uskonnonopetuksen epätasa-arvoisuus. Vastaajan tilanteessa hän koki, että hänen lapsensa yritettiin ns. pakottaa kristilliseen uskonnon opetukseen, eikä hänen uskontokuntaansa tunnistettu koulussa kuin digi- ja väestötietoviraston ilmoituksen kautta.

”Opinnoissa miehelleni ei tarjottu tukea suomen kielen kanssa, vaikka myöhemmin kuulimme, että sitä olisi ollut saatavilla. Opinnot aikataulutettiin koulun puolesta siten, että mieheni ja hänen muut ulkomaalaistaustaiset opiskelu kaverinsa eivät pystyneet valmistumaan ajoissa, koska vaikeimmat, hyvää kielitaitoa vaativat teoriaopinnot alkoivat vasta vähän ennen suunniteltua valmistumispäivää.”

Rakenteellinen syrjintä julkisissa palveluissa

Rakenteellisesta syrjinnästä puhuttaessa myös viranomaisten järjestelmät julkiset palvelut mainittiin vastauksissa. Ongelmalliseksi koettiin julkisen sektorin neuvonta esimerkiksi maahanmuuttoon liittyvissä prosesseissa. Neuvontapalveluiden ja ohjauksen riittämättömyys, ja päätösten lähettäminen pelkästään suomen kielellä, jolloin niitä ei ymmärretty kaikissa talouksissa nähtiin, rakenteelliseen syrjintään liittyvänä ongelmana.

Vastauksissa suomalaiset puoliset kertoivat myös, ettei heidän avo- tai aviopuolisoitaan kohdeltu julkisissa palveluissa tasavertaisesta heihin verrattuna. Kokemuksien perusteella suomalaisia puolisoita oli pidetty tulkkeina, tai sitten palveluissa tietoa oli kerrottu ainoastaan heille jättäen toiselle puolisolalle tiedon välittäminen suomalaisen puolison vastuulle.

Erytisesti nämä ongelmat mainittiin terveydenhuollon, TE-toimiston sekä KELAN kohdalla. Kielitaidottomuus vaikeutti osan kohdalla terveydenhuollon saavutettavuutta. Vastaajat myös kertoivat, että ulkomaalaistaustaisena pitää itse palveluiden saamisen eteen olla erityisen aktiivinen ja tietää asioista laajasti etukäteen. Heidän kokemuksiensa mukaan asiakaspalvelijat olettivat, että jos ihminen ei tiennyt mihin oli oikeutettu, ei hänelle näitä palveluita automaattisesti tarjottu.

“Avainrooleissa olevat työntekijät yhteiskunnan palveluissa eivät tiedä esimerkiksi oleskeluluvista, maahan muuttaneen työoikeuksista ynnä muista palveluista.”

Valvontaviranomaiset

Vastaajat myös mainitsivat kokeneensa rakenteellista rasismia poliisin ja muiden valvontaviranomaisten kuten tullin ja vartijoiden osalta.

Osa vastaajista kertoi, että heidät tai heidän perheenjäsenensä on pysäytetty näiden viranomaisten toimesta pelkän ulkonäön vuoksi, ja tarkastusta väitetty sattumanvaraiseksi. Vastaajat sanoivat, etteivät he olleet ikinä tulleet valvontaviranomaisen kuten poliisin pysäytettäväksi ilman syytä, mutta heidän tummaihoiset avo- tai aviopuolisonsa olivat. Erityisen usein tätä tapahtui vastaajien mukaan satamissa ja lentokentillä. Eräs vastaaja myös kertoi, että näiden viranomaisten kohdalla kohtelu oli yleensä ulkomaalaistaustaisia kohtaan tiukempaa ja ankarampaa.

Ongelmia oli koettu myös julkisissa liikennevälineissä, joissa ulkomaalaistaustaisten kohdalla oli epäilty lipun aitoutta useasti.

Mediakuva

“Mediakuva suomalaisuudesta, hyvinvoinnista ja toisaalta ulkopuolisuudesta, köyhyydestä yms. on hyvin kapea. Onko lapsille tarpeeksi leluja ja kirjallisuutta suomeksi, johon samaistua? Historiasta on jäänyt lapsen peleihin ja kirjoihin rasistisia jäänteitä, joita edelleen myydään.”

Vastauksissa mainittiin, että mediassa välitetty kuva ulkomaalaistaustaisista vaikutti rakenteellisen syrjinnän syntyyn. Jos ihminen leimattiin ulkonäön perusteella mediassa, tai sosiaalisessa mediassa vaikutti se myös ihmisten kohteluun arkielämässä kasvokkain, sekä ihmisten ennakkoluuloihin.

Muut mainitut rakenteellisen syrjinnän muodot

Rakenteellisen rasismien koettiin vaikuttavan myös asunnon hakemiseen ja saamiseen sekä asuntoa ostaessa että vuokratessa. Myös palvelut kuten pankkipalvelut koettiin

ongelmallisina, ja lainan hankkimisen kerrottiin olevan ulkomaalaistaustaiselle vaikeampaa rakenteellisen syrjinnän vuoksi.

Eräs vastaajista kertoi, että erään kaupungin sähköpostifiltteri oli rakennettu niin, että ulkomaalaisilta kuulostavien nimien osalta osoitteista tulleet sähköpostit menivät suoraan roskapostien joukkoon.

Syy-seuraussuhde

Osa vastaajista koki, ettei rakenteellinen rasismi ollut Suomessa kenenkään menestymistä täysin estävä tekijä, mutta tarkoitti sitä, että ulkomaalaistaustaisten täytyi olla kantaväestöä sinnikkäämpiä pärjätäkseen. Menestymisen ei koettu olevan yhtä helppoa suomalaisessa yhteiskunnassa ulkomaalaistaustaiselle.

Yhden vastaajan mukaan rakenteiden vaikutus näkyy kaikessa taloudellisista mahdollisuuksista oleskelulupa prosesseihin ja viranomaisten kohtelusta asemaan oikeuden edessä. Vastaajan sanoin ”rakenteet suosivat enemmistöä kaikessa”.

Rakenteellisella syrjinnällä koettiin olevan selkeä syy-seuraussuhde kaikkeen muuhun toimintaan ja ihmisten mahdollisuuksiin yhteiskunnassa. Eri elämän osa-alueilla esiintyvä ja joskus normalisoitukin rakenteellinen syrjintä ja rasismi vaikutti myös muihin osa-alueisiin.

Suomalaisten puolisoitten reagoiminen syrjintään ja rasismiin

Suomalaisilta puolisoilta selvitettiin erillisissä kysymyksissä heidän yleinen tai toistuva tapansa reagoida syrjintään ja rasismiin. Vastausvaihtoehtoina oli aktiivisesti, neutraalisti, välttelevästi, en osaa sanoa / minua ei ole syrjitty tai kohdeltu rasisitesti sekä muu. 126 vastasi syrjintää koskevaan kysymykseen, 127 rasisitista kohtelua koskevaan kysymykseen.

Syrjinnän kohdalla 17 prosenttia kertoi reagoivansa aktiivisesti, 37 prosenttia neutraalisti, 32 prosenttia välttelevästi ja 10 prosenttia vastaajista kertoi, ettei heitä ollut syrjitty. Avoimessa ”muu” vaihtoehdossa vastaajat kertoivat reagoivansa syrjintään sisällä vahvasti, mutta ulospäin rauhallisesti. Osa vastaajista myös kertoi, että reagointiin vaikuttaa merkittävästi tilanne sekä kommentoija / syrjivästi käyttäytyvä osapuoli. Yksi vastaajista mainitsi, että hän pyrkii tilanteissa asiallisuuteen, mutta jos niistä syntyy uhka, hän on valmis puolustamaan uhria myös fyysisesti. Eräs vastaaja myös mainitsi, että hän pyrkii pyytämään tilanteisiin ulkopuolista apua.

Rasismien kohdalla 31 prosenttia kertoi reagoivansa aktiivisesti, 36 prosenttia neutraalisti, 22 prosenttia välttelevästi ja 9 prosenttia kertoi, ettei heitä ollut kohdeltu

rasistisesti. Myös tässä kysymyksessä samat "muu" vastaukset toistuivat, ja vastaajat kertoivat, että reagointi riippui täysin tilanteesta ja asiayhteydestä. Tässä kysymyksessä kerrottiin myös tavaksi reagoida se, että laitetaan jälkikäteen palautetta tai tehdään ilmoitus asiasta työnantajalle, jos rasismia on kohdattu vaikka palvelualan työntekijän osalta.

Tilastojen perusteella voidaan havaita, että aktiivinen reagointi rasismien kohdalla on paljon yleisempää kuin syrjinnän kokemusten kohdalla.

Vastaajien tavat käsitellä syrjinnän ja/tai rasismien kokemuksia

Suomalaisilta puolisoilta kysyttiin, millä tavoin he käsitelivät syrjinnän ja/tai rasismien kokemuksia jälkikäteen. Vastaajat pystyivät valitsemaan yhden tai useamman vaihtoehdon.

77 prosenttia vastaajista kertoi käsittelevänsä kokemuksiaan puhumalla tai jakamalla niitä muiden henkilöiden kanssa. Tämä vastausvaihtoehto oli selkeästi yleisin tapa käsitellä kokemuksia. 24 prosenttia kertoi olevansa välittämättä tapahtumista, 22 prosenttia käsittelevänsä kokemuksiaan huumorilla ja 14 prosenttia pitämällä kokemukset omana tietonaan puhumatta niistä muiden kanssa. 3 prosenttia vastaajista kertoi, ettei käsittele jälkikäteen kokemuksiaan ja 8 prosenttia ettei heitä ollut kohdeltu rasistisilla tai syrjivillä tavoilla.

Muu vastausvaihtoehdoissa mainittiin, että henkilöt käsittelevät kokemuksiaan hyödyntämällä niitä jälkikäteen osana työtään tai aktivismia ja eräs mainitsi käsittelytapojen olevan hyvin tunteellisia.

Eniten suomalaisia puolisoita tai heidän perheitään loukanneet kokemukset

Suomalaisista puolisoista 99 kertoi avoimen kysymyksen vastauksessaan tarkemmin siitä, minkälaiset kokemukset olivat loukanneet eniten heitä itseään tai heidän perheitään.

Määrällisesti useampi vastaajista kertoi heidän lapsiinsa kohdistuvan rasistisen tai syrjivän käytöksen sekä sanallisten hyökkäysten loukanneensa heitä eniten. Myös muut vastaukset ja teemat toistuivat suomalaisten puolisoitten vastauksissa verrattuna suomeen muuttaneiden puolisoitten vastauksiin.

Sanallisten hyökkäysten kohdalla vastaajat kertoivat samanlaisia kokemuksia, kuin kyselyyn vastanneet suomeen muuttaneet puolisoitkin. Loukkaavaksi koettiin perään huutelut, mitätöinti, vähättely, haukkuminen ja rasistinen nimittely, perään huutelu,

asiattomat kommentit ja kysymykset sekä henkilöiden kustannuksella vitsailu. Tilanteet koettiin loukkaaviksi erityisesti julkisilla paikoilla, jolloin sanallisten viestien avulla pyrittiin sekä loukkaamaan, että nöyryyttämään uhreja.

Sekä lapsiin kohdistuvat rasistiset tai syrjivät teot, että lasten kuullen rasistinen tai syrjivä puhe mainittiin lähes kolmasosassa vastauksia, lasten lisäksi myös puolisoihin kohdistuva rasismi tai syrjintä koettiin loukkaavana. Lasten kokema rasistinen käytös koettiin raskaaksi erityisesti koulu- ja opetushenkilökunnan toimesta, lähipiirin kuten sukulaisten tai ystävien toimesta sekä tuntemattomien toimesta. Kokemus siitä, että lapsia tai puolisoita kohdellaan eri tavalla niin yhteiskunnan kuin ihmistenkin puolesta heidän ulkoisten olemuksien kuten ihonvärin perusteella koettiin äärimmäisen loukkaavana. Nämä kokemukset herättivät myös riittämättömyyden ja suuttumuksen tunteita vastaajissa, erityisesti tilanteet, joissa uhattiin fyysisellä väkivallalla. Vastaajia nämä tilanteet pelottivat, koska he eivät tieneet miten pystyisivät suojaamaan perhettään väkivallalta.

Loukkaaviksi koettiin myös asiakaspalvelijoiden sekä viranomaisten, yleisimmin mainittuna terveydenhuollon henkilökunta sekä poliisit, asiattoman ja rasistisen käytöksen loukkaavana. Vastaajat kertoivat tilanteista, joissa terveydenhuollon henkilökunta oli avoimesti esittänyt rasistisiin ennakkoluuloihin pohjautuvia kysymyksiä ja haukkunut potilaita, ja tilanteista joissa toinen puolisoista ei ollut saanut palvelua tai tietoja, vaan suomalaisen puolison odotettiin tulkkavaan puhutuista asioista puolisolleen. Poliisin kohdalla mainittiin etninen profilointi, uhkaava tai pelottava käytös sekä yksittäisten virkahenkilöiden asiaton kohtelu asiakaspalvelutilanteissa. Loukkaavana myös mainittiin se, että poliisit profiloivat ihmisiä ennakkoluuloihin perustuen ihonvärin takia.

Vastauksissa korostui yksi ryhmä, jonka rasistinen tai syrjivä käytös loukkasi vastaajia erityisesti: lähipiiri eli perheenjäsenet, ystävät, työyhteisö, harrastuskaverit jne. Ihmiset, joiden kanssa vastaajat viettivät arkeaan. Lähipiirin käytös oli muun muassa rajoittanut vastaajia tapaamasta perhettään tai osallistumasta perheen yhteisiin juhliin.

Vastauksissa usein nousi esille oletusten tai negatiivisten stereotyyppien vaikutus ja niiden loukkaavuus. Rasististen ennakkoluulojen takia vastaajat kertoivat kokemuksistaan, joissa heidän perhe-elämänsä tai parisuhteensa odotettiin olevan tietynlaista heidän kulttuurinsa, ihonvärinsä, uskontonsa ym. perusteella. Tämä vaikutti niin naapureiden, lähipiirin, tuntemattomien, palvelualoilla työskentelevien kuin viranomaistenkin tapaan kohdella perheitä. Ennakkoluulot ja oletukset purkautuivat asiattomina kysymyksinä, aiheettomina valituksina sekä poliiseille että esimerkiksi lastensuojeluviranomaisille. Ne myös näkyivät aiheettomina syytöksinä, joissa henkilöitä syytettiin esimerkiksi varkaaksi, tai epäiltiin heidän motiivejaan ja

aikeitaan omien ennakkoluulon takia. Yksi vastaajista kirjoitti, että häntä loukkaa ylipäättään tapa, jolla ulkomaalaisista puhutaan yhtenä ryhmänä.

Loukkaavana koettiin myös sanaton viestintä kuten tuijottaminen, ulkopuolelle jättäminen ja syrjiminen, rasismien tai syrjinnän kokemusten vähättely ja se ettei ulkopuoliset tai tutut ihmiset puutu rasismiin sitä nähdessään. Myös fyysinen väkivalta tappouhkauksista päälle sylkemiseen, eksotisointi, ammattitaidon tai osaamisen vähättely rasististen ennakkoluulojen perusteella, mahdollisuuksien kuten työpaikan tai asunnon saamisen rajoittuminen, rakenteellinen rasismi, nimen perusteella syrjiminen esimerkiksi työhakemuksissa sekä naapureiden aiheettomat valitukset viranomaisille tai häädön hankkimiseksi mainittiin vastauksissa.

Syrjinnän ja/tai rasismien kokemusten vaikutus perheiden elämään

Suomalaisilta puolisoilta kysyttiin avoimessa kysymyksessä, onko heidän kokemuksensa vaikuttanut heidän tai heidän perheensä käyttäytymiseen. Kohtaan tuli 91 vastausta, joista 23 mainittiin ettei kokemukset ole vaikuttaneet heidän tai heidän perheidensä tapaan käyttäytyä, tai he eivät osanneet eritellä miten se olisi vaikuttanut.

“Kun jatkuvasti joutuu kuuntelemaan huutelua kadulla, vaikei ole tehnyt mitään, eikä kukaan puolusta minua, se vaikuttaa itsetuntoon ja minäkuvaan. On raskasta olla aina erilainen.”

Osa vastaajista kertoi, että heidän kokemuksensa vaikuttavat välillä heidän tapansa käyttäytyä, mutta ei selkeästi arkipäiväisesti. Esimerkiksi tietyt tilanteet tai tietyt ihmiset aiheuttivat pelkoa joko oman tai perheenjäsenten turvallisuuden vuoksi, jonka takia täytyi ensin miettiä tekemiään asioita tai ulkoista olemustaan tarkemmin, ettei joutuisi syyttelyiden tai epäilysten kohteeksi. Paikkoja tai tilanteita, joissa vastaajat huomasivat välillä käytöksensä muuttuvan olivat tilanteet joissa oli humalaisia ihmisiä, julkinen liikenne, uimahallit, yöllä ulkona liikkuminen, paikat missä he olivat aikaisemmin kokeneet rasismia ja/tai syrjintää sekä baarit. Vastaajat myös kertoivat, että joutuivat välillä välttelemään puolisoidensa kanssa julkisesti yhdessä liikkumista.

Esille nousi myös alueellinen jako. Pääkaupunkiseutu koettiin turvallisemmaksi paikaksi olla oma itsensä kuin pienemmät paikkakunnat, mutta myös pääkaupunkiseudulla tietyt alueet koettiin sellaisiksi, joihin ei turvallisuussyistä haluttu muuttaa. Myös omat paikkakunnat koettiin joissain vastauksissa turvallisemmiksi, kun ihmiset jo tunnistivat ja tiesivät muut asukkaat, mutta ulkopaikkakunnilla käytös

muutettiin hillitymmäksi. Jotkut vastaajista olivat rasismien ja syrjinnän kokemusten vuoksi miettineet ulkomaille muuttoa. Osa kertoi valitsevansa asuinpaikkansa tai alueensa sen mukaan, että siellä olisi mahdollisimman vähän kantasuomalaisia, tai mahdollisimman paljon samaa kulttuuritaustaa edustavia asukkaita kuin he itse.

”Teen paljon töitä, että lapset käyttäytyvät hyvin julkisilla paikoilla. Tunnen myös suurta painetta omasta käytöksestäni: en esimerkiksi voi hermostua normaalisti/vähääkään julkisesti, koska minut katsotaan heti julmaksi kiihkoilijaksi joidenkin toimesta. Varaudun kaikkiin terveyden- ja sosiaalihuollon sekä viranomaisten tapaamiseen henkisesti siten, että oletan kylmää kohtelua ja ennakkoluuloista olemusta, mahdollisesti kommentejakin. Näin mahdollinen kylmä kohtelu ei satuta yhtä paljon, ja toisaalta taas hyvä/normaali kohtelu piristää mieltä.”

Vastaajat kertoivat, että kokemukset ovat vaikuttaneet esimerkiksi siihen, mitä he opettavat lapsilleen. He ovat varoittaneet lapsiaan tietyistä tilanteista ja ihmisistä, sekä puhumasta kovaan ääneen omalla kielellään julkisissa tiloissa. Monet vastaajista sanoivat, etteivät uskalla päästää lapsia ilman heidän valvontaansa yksin julkisiin paikkoihin kuten kadulle tai kerrostalojen leikkipaikoille. Toisaalta lapsille yritettiin kokemusten vuoksi opettaa enemmän myös hyviä tapoja, kuten suvaitsevaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Myös lapset olivat muuttaneet käytöstään kokemusten takia, ja lopettaneet esimerkiksi käyttävänsä uskontoonsa tai kulttuuriinsa kuuluvia symboleita kuten huivia julkisesti.

Vastaajien mukaan kokemukset ovat vaikuttaneet heidän puolisoitensa tapaan käyttäytyä niin, että he olivat esimerkiksi lopettaneet tapaamasta tiettyjä tuttaviaan. Syrjintä työelämässä on ohjannut puolisoita yksityisyrittäjiksi tai eri urapoluille kuin mitä he olisivat halunneet tai mihin he olivat kouluttautuneet.

Omalla kohdallaan vastaajien muuttunut käytös näkyi puhumisen välttelyinä, tiukempuna yksityisyyden varjeluna sosiaalisessa mediassa ja välien katkaisuna sukulaisiin. He kertoivat asenteensa yhteiskuntaa kohtaan muuttuneen kyyniseksi ja varovaisemmaksi.

”Eläminen on vain sellaista pahimpaan varautumista koko ajan.”

Muutama vastaaja kertoi, ettei tarkoituksellisesti voinut ottaa miehensä sukunimeä johtuen nimen perusteella tapahtuvasta syrjinnästä. Myös asuntoa perheet joutuivat hakemaan suomalaisen puolison nimellä ja soittaessaan viranomaisille tai työpaikkoihin he jättivät tarkoituksellisesti esittelemättä itsensä sukunimellään.

Osalla vastaajista kokemukset olivat myös rohkaisseet toimintaan ja aktiivisuuteen. He muun muassa kertoivat osallistuvansa vihapuheen ja rasismien vastaiseen toimintaan aktiivisemmin sekä internetissä että normaalissa arjessaan, edistävän yhdenvertaisuutta työssään, sekä osallistuvansa aktiivisesti antirasistisiin mielen ilmauksiin.

Monista vastauksista kävi ilmi, että kokemukset olivat vaikuttaneet merkittävästi vastaajien psyykkiseen hyvinvointiin luomalla traumoja, pelkoja ja jopa mielenterveysongelmia. Vastaajat kokivat, että he joutuvat nykyään monesti olettamaan aina ihmisistä tai tilanteista pahinta, erityisesti tilanteissa, joissa kokemukset olivat aiemmin tapahtuneet.

Suomalaisten puolisoitten viranomaisille tekemät ilmoitukset heidän tai heidän perheidensä kokemasta rasismista tai syrjinnästä

Suomalaisilta puolisoilta kysyttiin, olivatko he koskaan ilmoittaneet kokemastaan tai perheidensä kokemasta syrjinnästä tai rasismista viranomaisille. Kysymykseen pystyi vastaamaan joko ei tai kyllä. Vastaajia oli 126. 80 prosenttia vastaajista kertoi, ettei ollut ikinä ilmoittanut kokemuksistaan viranomaisille. 20 vastaajista kertoi tehneensä joskus ilmoituksen viranomaisille.

Tehdyt ilmoitukset viranomaisille

25 vastaajaa kertoi aikaisemmassa kysymyksessä tehneensä joskus ilmoituksen tai ilmoituksia heidän tai perheidensä kokemasta syrjinnästä tai rasismista viranomaisille. Heiltä kysyttiin jatkokysymyksenä, minne he olivat tehneet ilmoituksen ja missä tilanteessa.

Vastaajat kertoivat tehneensä ilmoituksia kokemuksistaan sairaalan johdolle, poliisille, HSL:lle, lastensuojeluun, junan henkilökunnalle, vartijoille, koulun johdolle kuten rehtorille, opetusvirastolle, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimelle, yhdenvertaisuusvaltuutetulle, Helsingin kaupungin sivistystoimelle, esimiehen esimiehelle, työsuojeluun, pääluottamusmiehelle ammattijärjestössä, aluehallintovirastolle sekä eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Tilanteita, joista vastaajat olivat ilmoittaneet, olivat mm. tilanteet, joissa oli esiintynyt fyysistä väkivaltaa, tapahtumat, joissa julkisessa liikenteessä kanssamatkustajat olivat häiriköineet, työssä ja koulussa tapahtuneet syrjintätapaukset tai rasistinen kohtelu, poliisin etninen profilointi, lasten häiriköiminen sekä asiattomat nettikirjoitukset ja nettihäirintä.

Miksi vastaajat eivät olleet ilmoittaneet kokemuksistaan?

Jatkokysymyksenä heille, jotka eivät olleet tehneet ilmoitusta rasistisesta tai syrjivästä kohtelusta kysyimme, miksi he eivät olleet ilmoittaneet kokemuksistaan viranomaisille.

Yleistä oli kokemus ja ajatus siitä, ettei ilmoituksen tekeminen auttaisi asiaa tai toisi siihen muutosta. Ajateltiin, että vaivan näköön nähden ilmoituksista olisi vähän hyötyä. Yksi vastauksissa esiintyneistä syistä oli se, että tilanteet olivat sellaisia, joista heillä olisi ollut mahdollista saada todisteita. Vastaajat myös kokivat, että heitä ei tilanteissa uskottaisi, jos tapausta käsiteltäisiin toisen sanana toisen sanaa vastaan. Osan kohdalla myös tekijän tuntemattomuus vaikeutti ilmoituksen tekoa.

Vastauksissa toistui paljon ajatus siitä, ettei heidän kokemuksensa ole olleet tarpeeksi vakavia tai merkittäviä. Tämän perusteella voidaan päätellä, ettei kaikilla ole täyttä ymmärrystä siitä millainen toiminta täyttää piirteet sille, että asiasta voisi tehdä ilmoituksen viranomaiselle ja hakea apua sitä kautta. Myös kielitaito ja kielen osaaminen vaikeuttaa ilmoituksen tekemistä, jos henkilön suomen kielen taito ei riitä ilmoituksen luontiin tai edes siitä selville ottamiseen. Osa vastaajista ei myöskään tiennyt mihin tai kenelle eri tilanteista pitäisi tai voisi ilmoittaa.

Joissain tilanteissa vastaajat eivät olleet kokeneet tarpeelliseksi mennä niin pitkälle kuin ilmoituksen teko, vaan asianomaiset olivat ymmärtäneet tehneensä väärin tai tilanne oli rauennut muulla tapaa.

LASTEN KOKEMA SYRJINTÄ TAI RASISMI

Seuraavien kysymysten avulla haluttiin selvittää lapsiperheitä, olivatko heidän lapsensa kokeneet syrjintää ja/tai rasismia Suomessa eritellen millaisissa tilanteissa nämä kokemukset olivat tapahtuneet, millaisia teot ovat olleet ja miten kokemuksia käsiteltiin lasten kanssa. Nämä kysymykset esitettiin sekä suomeen muuttaneille puolisoille, että suomalaisille puolisoille.

Kyselyn yhteensä 147 vastaajasta 79 prosenttia kertoi, että heidän perheessään on lapsia. 21 prosentilla vastaajista ei ollut lapsia. Yleisin lapsiluku perheissä oli kaksi (31

prosenttia vastaajista) tai yksi (21 prosenttia). Vastaajista 12 prosenttia oli kolme lasta, sekä 12 prosenttia enemmän kuin kolme. 24 prosenttia vastaajista ei halunnut vastata kysymykseen, ja näin ollen kertoa perheensä lapsilukua.

Kysyttäessä lasten ikää vastaajat pystyivät valitsemaan jokaisen lapsen kohdalla heidän ikänsä vaihtoehtoista. 29 prosenttia lapsista oli 0–3-vuotiaita, 27 prosenttia 4–7-vuotiaita, 23 prosenttia 8–13-vuotiaita, 13 prosenttia 14–17-vuotiaita ja 9 prosenttia 18 vuotiaita tai sitä vanhempia. Suurin osa lapsista, eli yli 50 prosenttia, oli näin ollen alle kahdeksanvuotiaita.

Lasten kokema syrjintä ja/tai rasismi Suomessa

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin, ovatko vastaajien lapset kokeneet Suomessa rasismia ja/tai syrjintää, ja millaisissa tilanteissa. Vaihtoehtoina oli päiväkodissa tai koulussa, kavereiden toimesta, julkisissa paikoissa (esim. kaupassa tai kirjastossa), ulkona olevissa julkisissa tiloissa (esim. kadulla, puistossa tai leikkipuistossa), viranomaisten toimesta (esim. poliisiin, sosiaalipalveluiden, terveydenhuollon, lähisuvun toimesta (esim. isovanhemmat, tädit, sedät/enot), muun suvun toimesta, ei ole kokenut ja muu, jossa pystyi itse määrittelemään avoimessa vastausvaihtoehdossa millaisissa tilanteissa rasismia ja/tai syrjintää oli tapahtunut.

Vastauksessa pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon, jonka vuoksi vastauksia tuli 115 vastaajan toimesta 269. 31 vastaajista (27 prosenttia) kertoi, ettei heidän lapsensa olleet kokeneet rasismia tai syrjintää. Kuitenkin kolme vastaajaa vastasi myös toisen vaihtoehdon ”ei ole kokenut” -vastauksen lisäksi.

Määrällisesti eniten rasismia ja/tai syrjintää lapsen olivat kokeneet ulkona olevissa julkisissa tiloissa, päiväkodissa tai koulussa sekä julkisissa paikoissa. Verratessa näitä tuloksia vastaajien tai heidän puolisoidensa kokemuksiin, nousivat tuloksissa päiväkotia tai koulu huomattavasti korkeammalle kuin esimerkiksi työpaikka vastaajien tai heidän puolisoidensa kohdalla. Aikuisten kokeman rasismin ja/tai syrjinnän paikoissa tai tilanteissa työpaikat tai opiskelupaikat eivät korostuneet, vaan olivat yksi niistä paikoista, joissa rasismia koettiin määrällisesti vähiten.

Prosentuaalisesti kaikista annetuista vastauksista 25 prosenttia kokemuksista oli tapahtunut ulkona olevissa julkisissa tiloissa, 17 prosenttia tapahtunut päiväkodeissa tai kouluissa ja 14 prosenttia julkisissa paikoissa kuten kaupoissa.

13 prosenttia tapauksista oli kavereiden toimesta tapahtunutta rasistista ja/tai syrjivää käytöstä, 7 prosenttia viranomaisten toimesta, 7 prosenttia lähisuvun toimesta ja 4 prosenttia muun suvun toimesta.

Vastaajista kuusi kertoi, että rasismia ja/tai syrjintää oli lasten kohdalla tapahtunut muissa kuin listatuissa tilanteissa. Listan ulkopuolisissa tilanteissa mainittiin kahteen otteeseen harrastukset, sekä kerran nettikeskustelut. Loppujen vastausten kohdalla luki "en osaa sanoa."

Päiväkoti tai koulu -vastauksen selkeästi suurempi esiintyvyys tässä kysymyksessä voidaan osaltaan selittää myös vaihtuvalla kysymys mallilla. Vastaajien kohdalla tilastointi tapahtui erittelemällä, kuinka usein rasismia ja tai syrjintää tapahtuu tietyssä paikassa. Tässä kysymyksessä ajallista määritelmää ei esiintynyt, vaan tilastoihin tulivat kaikki kokemukset riippumatta siitä, olivatko kokemukset yleisiä vai harvinaisempia.

Lasten kokeman syrjinnän ja/tai rasismin luonne

Kysymyksessä "jos lapsesi on kokenut syrjintää ja/tai rasismia niin millaista se on ollut?" vastaajilla oli mahdollisuus avata lastensa kokemuksia avoimessa vastauksessa. Vastauksia tuli yhteensä 82.

Lasten kohdalla rasistiset ja syrjivät kokemukset olivat huomattavasti enemmän sanalliseen ja eristämiseen liittyvää kiusaamista, kun taas vastaajien kohdalla rakenteisiin liittyvää. Yleisimmin mainittiin sanalliset kokemukset, kuten nimittely, ihonvärin tai etnisyyden kommentointi loukkaavasti, haukkuminen, ulkomaalaisten kommentointi negatiiviseen sävyyn lasten kuullen, vähättely, etniset vitsit, kulttuurin tai uskonnon tai elämänskatsomuksen kyseenalaistaminen ja nauraminen ominaisuuksille tai tavoille pilkka tarkoituksessa. Yleistä oli myös suora kiusaaminen koulussa ulkoisten ominaisuuksien perusteella.

Lasten kohdalla esiintyi myös paljon ulkopuolelle jättämistä, sekä kavereiden kohdalla että kouluissa tai päiväkodeissa. Lapsia oli muun muassa jätetty ulos koulukuvauksista tai kouluissa järjestetyistä tapahtumista, kaverit eivät kutsuneet kylään tai leikkineet lasten kanssa ja osan kohdalla myös vanhemmat olivat kieltäneet olemasta tekemisissä lasten kanssa.

Kokemukset olivat myös sanattomia kuten tuijottamista, tekemisten tarkkaa seuraamista ja lasten pitämistä toisarvoisena. Myös fyysisiä kokemuksia esiintyi, kuten häiriköintiä, uhkailua, fyysistä väkivaltaa, koskettelua ilman lupaa ja uhkaavia eleitä.

Vastaajat kokivat, että heidän lapsiaan arvioidaan jatkuvasti ulkomaalaisena, ja heidän suomalaisuuttaan myös kyseenalaistettiin. Lasten ulkonäön tai tapojen perusteella tehtiin negatiivisia oletuksia ennakkoluulojen perusteella ja toiseuttamista ja eksotisointia esiintyi paljon. Ennakkoluulot aiheuttivat esimerkiksi sitä, että lapsia

epäiltiin syylliseksi tai syytettiin ilman todisteita ja heitä seurattiin vartijoiden tai poliisin toimesta kaupoissa tai julkisissa tiloissa.

Kouluissa ongelmaksi esiintyi myös ohjaaminen suoraan S2-opetukseen, koska lasten kielitaitoa ei uskottu tai heidän kaksikielisyyttään ei osattu ottaa huomioon. Lasten vanhempien pyyntöjä tai toiveita kulttuuriin ja uskontoon liittyen ei otettu huomioon esimerkiksi ruokavalion kohdalla.

Läheisten kohdalla kokemukset perustuivat useimmin eristämiseen, kun läheiset eivät halunneet olla tekemisissä tai tutustua lapsiin heidän ulkonäkönsä tai toisen vanhemman etnisyyden tai alkuperän vuoksi.

Yleisesti vastauksista näkyi kokemukset siitä, että lapset eivät saaneet samaa kohtelua kuin muut lapset elämässään, vaan heitä pidettiin toisarvoisina. Syrjinnän tai rasismien kokemuksia tai siitä aiheutuvia haasteita myös epäiltiin ja kyseenalaistettiin usein.

Vanhempien kokemukset lapsiin kohdistuvasta syrjinnästä ja/tai rasismista

Vastaajilta kysyttiin, miten he ovat vanhempina kokeneet lapsiin kohdistuvan syrjinnän ja/tai rasismien. Avoimia vastauksia tuli 87 kappaletta. Vastauksissa kerrottiin kokemuksista tarkemmin, mutta myös yhdellä adjektiivilla.

Esille tulleita adjektiiveja siitä, millaisena lapsiin kohdistunut syrjintä ja/tai rasismi koettiin vanhempien joukossa: sydäntä särkevänä, vihana, suruna, kauheana, katkeruutena, avuttomuutena, raivona, epäoikeudenmukaisena, raskaana, ahdistavana, stressaavana, harmittavana, ärtymyksenä, pelkona, loukkaavana, opettavaisena.

Lapsiin kohdistunut syrjintä ja/tai rasismi koettiin satuttavampana niin henkisesti kuin fyysisestikin, kuin vastaajiin itseensä tai heidän puolisoihinsa kohdistuneet kokemukset. Erityisesti tilanteet koettiin epäoikeudenmukaisina sen takia, että lapset eivät vastaajien mukaan olleet tehneet mitään väärin tai valinneet itse omaa syntyperäänsä, jonka vuoksi heihin kohdistettiin rasismia tai syrjintää. Vastaajat kokivat myös paljon avuttomuutta ja voimattomuutta. Tunteet syntyivät siitä, että vanhemmat kokivat, että haluaisivat pystyä paremmin suojelemaan lapsiaan. Halusta huolimatta lapset kuitenkin kokivat rasismia tai syrjintää, jonka vuoksi vastaajat ajattelivat olonsa epäonnistuneeksi ja etteivät he pystyneet tarpeeksi hyvin vaikuttamaan tilanteeseen tai korjaamaan sitä. Avuttomuus synnytti vastaajissa myös epätoivoa.

“Maailman hirvein tunne, voimattomuus ja turhautuminen lamauttaa.”

Lasten kokemukset myös huolestuttivat vastaajia heidän miettiessään sitä, mitä lapset tulevat tulevaisuudessa kokemaan esimerkiksi koulussa, työelämässä tai viranomaispalveluissa. Tulevaisuuden kokemukset myös pelottivat jo valmiiksi vastaajia.

“Kipein asia, jonka olen vanhempana joutunut kohtaamaan.”

Vastaajilta myös puuttui taito käsitellä kokemuksia, jonka vuoksi ne nähtiin ahdistavana. He myös tunsivat olonsa epävarmoiksi, koska eivät osanneet valmistautua siihen, miten tilanteissa pitäisi reagoida tai käyttäytyä niiden osuessa kohdalle. Vastauksissa kerrottiin myös, ettei tilanteita aluksi tunnistanut tai niihin osannut varautua sen takia, että osa vastaajista oli itse kantasuomalaisia eivätkä olleet aikaisemmin kokeneet rasismia tai syrjintää ulkonäkönsä, alkuperänsä tai muun ominaisuutensa vuoksi.

Raskaaksi ja vaikeaksi koettiin myös se, ettei itse ollut rasismien tai syrjinnän suorana kohteena, mutta kokemukset piti elää toisen kautta olemalla tukena lapselle tai yrittää selittää, miksi he joutuivat kokemaan sellaista kuin he olivat kokeneet. Kokemuksista aiheutuneet tunteet aiheuttivat vastaajien mukaan niin fyysistä kuin psyykkistäkin pahaa oloa, ja erityisesti henkisesti asioita oli vaikea käsitellä.

Syrjinnän tai rasismien kokemusten käsittely lasten kanssa

Kysymykseen “Miten olet käsitellyt syrjintää ja/tai rasismia lapsesi kanssa?” tuli yhteensä 88 avointa vastausta. Osa kommenteista kertoi, että lapset olivat liian nuoria, eikä syrjintää ja/tai rasismia ollut käsitelty vielä heidän kanssaan. Osa vastaajista kertoi, että kokemusten käsittely oli hyvin tilanteista riippuvaista.

“Olen yrittänyt opettaa, että jokainen saa elää kuten haluaa. Uskonnonvapaus, mielipiteen ja pukeutumisen vapaus on kaikilla. Rohkaissut olemaan oma itsensä ja arvostamaan kaikkia. Kohtelevaan ihmisiä hyvin ja toimimaan jos kohtaa rasismia, sekä puolustamaan niitä, jotka kohtaavat, jos se on turvallista.”

Asioiden käsittely aloitettiin lasten kanssa valmistamalla heidät kokemuksiin varten kertomalla, kuinka tilanteissa tulisi käyttäytyä, miten tilanteisiin tulisi reagoida ja miten suojella itseä tai muita ihmisiä tilanteissa, jotka ovat uhkaavia. Asioiden käsittely haluttiin aloittaa mahdollisimman aikaisin lasten kanssa, ja asioita käsitellä ikätason mukaisesti ja eri näkökulmista muistuttaen lasta siitä, etteivät he itse ole tehneet mitään väärää tai vastuussa tilanteesta, joissa heitä kohtaan käyttäydään väärin.

Tärkeää käsittelyssä oli myös lasten rohkaiseminen puhumaan, keskustelemaan ja jakamaan kokemuksiaan erityisesti kotona tai turvallisen aikuisen läsnä ollessa esimerkiksi kysymällä lapsilta mitä mieltä he itse olivat tilanteista. Tilanteista keskusteleminen auttaa vastaajien mukaan lapsia ymmärtämään tapahtumia, ja näin ollen myös käsittelemään niitä jatkossakin. Lapsia haluttiin rohkaista puhumaan asioista myös kavereidensa ja muun lähipiirinsä kanssa, jotta he voivat toimia vertaistukena toisilleen ja oppia myös toistensa kautta käsittelemään tilanteita paremmin.

*”Keskustelu, kuuntelu,
opettaminen.”*

Tilanteita käsiteltiin myös oppimiskokemuksina. Käytöksen motiiveja avattiin lapsille opettamalla heitä rasismista tai syrjinnän rakenteellisuudesta sekä niiden historiasta, sekä jakamalla heidän kanssaan esimerkkejä ja samaistumisen kohteita. Vanhemmat myös jakoivat omia kokemuksiaan osana oppimista. Tilanteisiin puuttamalla lasten kuullen haluttiin heille opettaa, ettei rasistinen tai syrjivä käytös ole oikeutettua ja siihen pitää puuttua kuitenkin omaa tai muiden turvallisuutta vaarantamatta. Lapsille myös pyrittiin opettamaan, että joskus paras tapa puuttua tilanteisiin itselle ja muille turvallisella tavalla oli poistuminen tilanteista. Oppimiseen kuului olennaisesti myös opettaminen siihen, minkälainen käyttäytyminen on itseltä muita kohtaan kunnioittavaa ja soveliasta, ja minkälainen ei, sekä millä tavoilla erilaisuutta on soveliasta käsitellä ja miten siitä voi kunnioittavasti puhua.

Negatiivisten kokemusten kautta lapsille haluttiin opettaa myös ylpeyttä omasta taustastaan ja perimästään, ja vahvistaa lapsen kulttuurista identiteettiä.

Keskustelun lisäksi vastaajat käyttivät käsittelyssä apuna myös muita keinoja, kuten kirjoja, tv-ohjelmia, elokuvia sekä taidetta kuten piirtämistä. Jotkut vastaajista olivat hyödyntäneet apuna myös terveydenhuollon sekä koulujen tarjoamia palveluita kuten koulukuraattorin, terveydenhoitajan, opetushenkilökunnan tai perheterapeutin palveluita.

RASISMIIN TAI SYRJINTÄÄN LIITTYVÄT TIETO- JA TUKIPALVELUT SUOMESSA

Vastaajilta haluttiin selvittää, ovatko he tietoisia mistä saada erilaista tietoa ja tukea rasismiin ja/tai syrjintään liittyen, ja minkälaista tietoa ja tukea he tarvitsisivat.

Vastaajien tiedon ja tuen saanti

Kysymykseen ”Mistä saat tietoa ja tukea syrjintään tai rasismiin liittyen” tuli yhteensä 99 vastausta. Vastauksissa ei eroteltu mistä vastaajat ovat saaneet tietoa ja mistä tukea. Kysymykseen annettiin kolme tyhjää vastausta, kolme ”en tarvitse tietoa tai tukea” vastausta, sekä 11 kappaletta ”en mistään” vastausta.

Määrällisesti eniten tietoa ja tukea saatiin internetin kautta eri sivustoilta, tai eri hakukoneiden kautta tietoa etsimällä. Myös sosiaalisesta mediasta kuten Instagramista ja Facebookista haettiin tietoa ja tukea syrjintään tai rasismiin liittyen. Sosiaalisesta mediasta mainittiin erityisesti Facebookin vertaistukiryhmät ja antirasistiset ryhmät, sekä eri sosiaalisen median vaikuttajat, jotka puhuvat aktiivisesti rasismista ja syrjinnästä.

Tietoa ja tukea saatiin myös perinteisen median ja tiedotusvälineiden kautta esimerkiksi seuraamalla uutisia, kuuntelemalla radiota tai lukemalla uutisia ja artikkeleita eri medioista lehdistä tai verkosta. Eri dokumenteista, elokuvista ja tv-ohjelmista mainittiin myös olevan hyötyä sekä tiedon, että tuen saamisessa. Yksittäisenä mediana mainittiin Ruskeat tytöt media. Osa vastaajista painotti myös kirjallisuuden kautta saadun tuen ja tiedon merkitystä vastauksissaan.

Vastaajien keskuudessa painottui myös vertaistuen merkitys. Vertaistukea saatiin perheenjäseniltä, ystäviltä, työyhteisöltä tai muilta läheisiltä, sekä lähipiirin ulkopuolella samassa tilanteessa olevilta ihmisiltä erityisesti internetin keskustelupalstojen kautta. Myös henkilökohtainen kokemus ja sitä kautta saatu tieto mainittiin vastauksissa.

Eri järjestöjen tai yhdistysten toiminta, materiaalit, viestintä sekä kampanjat mainittiin vastauksissa tietolähteinä ja vertaistukena. Esimerkiksi Familia ry:n toiminnan mainitsi kaksi vastaajista.

Muita tiedon ja tuen saamisen paikkoja olivat opinnot ja koulutukset, työ sekä julkiset palvelut kuten perheneuvola, koulut ja terveydenhuolto kuten psykiatrinen osasto.

Vastaajien kaipaama tieto ja tuki rasismiin ja/tai syrjintään liittyen

Kysymykseen ”Minkälaista tietoa tai tukea syrjintään ja/tai rasismiin liittyen kaipaisit” tuli yhteensä 82 vastausta. Vastauksista tyhjiä vastauksia oli kaksi, ”en osaa sanoa” viisi ja ”en mitään” kuusi.

”Parempia kanavia sen ilmoittamiseen. Rasismiin annetaan rehottaa esimerkiksi somekanavilla, ylläpitäjät eivät puutu – ehkä sakkoja sinne. Kaikki eivät edes hahmota mikä on rasismia ja mikä ei, joten enemmän tietoa siitä niin osaavat analysoida sitä ja itseään sekä rakenteita.”

Kaikista eniten apua tarvittiin siihen, miten Suomessa tulisi toimia rasismia ja/tai syrjintää kohdatessaan, minkälaista käytännön apua tai tukea kokemuksiinsa voi saada ja miten taistella yhteiskunnassa rasismia vastaan. Tietoa kaivattiin erityisesti siitä keneen olla yhteydessä, jos tulee rasismiin tai syrjinnän uhriksi sekä rakenteellisiin että muihinkin tapauksiin liittyen. Vastaajat kokivat, että viranomaisten pitäisi selkeämmin kertoa milloin ja miten heihin voi olla yhteydessä, mitä laillisia keinoja uhreilla on käytettävissä, miten ilmoituksen voi tehdä ja mikä on kynnyksen ilmoituksen tekemiselle, ketkä tarjoavat tukea ja miten eri tilanteissa toimia niin, että tekijälle koituisi seurauksia toiminnastaan.

”Keinoja, joiden avulla voisi käsitellä näitä tilanteita. Miten olla tukena sille puolisolalle, joka on oikeasti suoraan sen rasismiin kohteena ja vielä hirveämmässä tilanteessa kuin itse, samaan aikaan kun itseä tilanne ahdistaa ihan tajuttomasti. Miten päästä yli siitä pettymyksen tunteesta, mikä itsellä on suomalaista yhteiskuntaa kohtaan nykyisin.”

Kokemusten käsittelyyn kaivattiin lisää tukea mutta myös lisää tietoa tukipalveluista. Vastaajat halusivat tietää miten esimerkiksi terveydenhuollon palveluita kuten terapiapalveluita voidaan hyödyntää. Monipuolisempaa vertaistukea painotettiin, ja toivottiin eri väyliä vertaistuen saamiseen kuten erilaisia vertaisryhmiä ja yhteisöjä (kuten Familia ry) sekä ihmisten kokemusten jakamista. Vastaajat kaipasivat myös rasismia ei-kokevilta ihmisiltä enemmän keskustelua ilmiöstä niin mediassa kuin yhteiskunnassa ylipäättänsäkin. Tietoa haluttiin lisätä koko kansan keskuudessa, jotta myös yhteiskunnallisiin rakenteisiin voidaan vaikuttaa ja rasistisia rakenteita purkaa.

“Mitä voi tehdä, jos kokee tai näkee rasismia: ihmisille lisää tietoa ja kokemuksia muista kulttuureista tulevista ihmisistä, sillä tieto vähentää ennakkoluuloja.”

Tietoa kaivattiin erityisesti koulutuksen, tutkimusten, kokemusasiantuntijoiden sekä asiantuntijoiden kautta. Luentoja ja workshopeja sekä etänä että läsnä, ja koulutuksessa yleisesti tiedon lisäämistä rasismiin ja syrjintään liittyen. Syvempää koulutusta teemaan liittyen kaivattiin erityisesti opetushenkilökunnan koulutuksessa, ja yleisestikin kouluissa toivottiin lisättävän tietoa, jotta toimintaan osataan myös tiukemmin puuttua. Lisäkoulutusta kaivattiin myös viranomaistehtävissä toimiville sekä lasten kanssa työskenteleville kuten varhaiskasvatuksen opettajille. Työpaikoille kaivattiin lisää moninaisuutta, erityisesti julkisiin paikkoihin ja virkoihin, jotta ihmiset näkevät erilaisuutta ja tottuvat siihen.

Tukea kaivattiin myös siihen, miten asioita voidaan käsitellä perheen kanssa, erityisesti lasten. Minkälaiset tavat ovat oikeita ja toimivia siinä, miten lasten kanssa puhutaan rasismista ja syrjinnästä, miten heitä voi tukea heidän kohdatessa sitä ja miten asiaa käsitellään turvallisesti.

Ihmisten ennakkoluuloihin ja asenteisiin vaikuttaminen

Kysymykseen “Koetko, että ihmisten ennakkoluuloihin ja asenteisiin voi vaikuttaa? Miten?” tuli yhteensä 107 vastausta. “En tiedä” -vastauksia oli yhteensä viisi, ja kaksi vastaajista koki, ettei ihmisten ennakkoluuloihin ja asenteisiin voinut vaikuttaa. Suurin osa vastaajista siis uskoi, että ihmisten ennakkoluuloihin ja asenteisiin voi vaikuttaa jopa merkittävästi.

Vastaajat uskoivat, että asenteisiin ja ennakkoluuloihin vaikutetaan ensisijaisesti keskustelun kautta. Avointa keskustelua tulee lisätä niin yhteiskunnallisella tasolla kuin ihmisten arkielämässä ja toimintaympäristöissä. Keskustelua piti vastaajien mukaan lisätä myös tilanteissa, ja tilanteiden jälkeen, joissa eri ihmisiä kohtaan käytäydettiin syrjivästi tai rasistisesti. Puhumalla ja kritisoimalla äänekkäästi käytöstä, jossa näemme tai kohtamme rasismia tai syrjintää tuodaan paremmin esille myös sitä, miksi tilanteet ovat ongelmallisia. Tarjoamalla keskustelun avulla uusia näkökulmia voidaan myös herättää ymmärrystä ja empatiaa ihmisissä avaamalla omia kokemuksia ja omia tunteita liittyen rasismiin tai syrjintään.

Vastauksissa kuitenkin myös tuotiin esille, että rasismista ja syrjinnästä ei pitäisi puhua vain jonkun sitä kohdatessa, vaan sitä pitäisi tuoda aktiivisesti esille kaikkien toimesta, myös niiden, jotka eivät ole sitä kokeneet.

“Lasten ja nuorten asenteisiin pitäisi mielestäni pyrkiä vaikuttamaan aktiivisesti alakoulusta asti käsittelemällä rasismia muulloinkin, kun jonkun sitä kohdatessa. Sen sijaan aikuisten kohdalla uskon, että asenteisiin vaikuttaminen on hankalaa, jos ihminen itse ei ole valmis tarkastelemaan asenteitaan kriittisesti. Keskustelut ihmisten kanssa voivat toimia yksilötasolla silmiä avaavina kokemuksina, mutta keskustelujen käyminen on etenkin itse rasismia kokeville kuormittavaa.”

Keskustelun lisäksi tärkeäksi koettiin myös kohtaaminen sekä moninaisuuden ja rasismiin liittyvien ongelmien esiin tuominen mediassa esimerkiksi julkisuuden esiintyvien henkilöiden toimesta. Ihmisten kohdatessa ja saadessa tietoa erilaisista ihmisistä esimerkiksi tarinoiden ja kokemusten kautta tuntuvat nämä ihmiset myös läheisimmiltä. Vastaajien mukaan medially on suuri valta vaikuttaa siihen, millaisia asenteita ja ennakkoluuloja yhteiskunnassa on vallassa. Kohtaamista voitaisiin vastaajien mukaan lisätä sillä, että moninaisuutta lisättäisiin esimerkiksi viroissa, työpaikoissa ja yhteiskunnassa ylipäätään, jolloin kohtaaminen olisi päivittäistä. Paremmalla kotouttamisella erilaiset ihmiset saataisiin useammin tekemisiin toistensa kanssa, jolloin ennakkoluulot katoaisivat todennäköisemmin ihmisten ymmärtäessä toisenkin osapuolen ihmisyyden, arjen ja todellisuuden tutustumalla heihin. Kohtaamisen kautta tiedon lisäämistä toisaalta voidaan vahvistaa myös matkailun avulla, ja kannustamalla ihmisiä matkustamiseen tai opiskeluun/työllistymiseen ulkomailla.

Tärkeänä nähtiin myös kasvatus ja koulutus, erityisesti varhaiskasvatus ja varhainen koulupolku, jossa lasten asenteisiin ja ennakkoluuloihin voidaan pitkälti vielä vaikuttaa antirasistisen koulutuksen avulla. Tiedon lisääminen, monikulttuurinen kasvatus sekä opetus kaikilla aloilla ja opetus asteilla koettiin hyödyntävän ennakkoluulojen ja asenteiden muuttamisessa. Monikulttuurisella kasvatuksella ja opetuksella toivottiin tiedon tarjoamista eri maista ja kulttuureista monipuolisesti, sekä yleensäkin opettamista maahanmuuttoon liittyvistä käsitteistä.

“Ennakkoluulot ja negatiiviset asenteet johtuvat tietämättömyydestä ja siitä kumpuavasta vieraan pelosta. En tiedä olenko kovinkin optimistinen, kun ajattelen, että tieto vähentää ennakkoluuloja. Jos ihmiset saavat lisää tietoa ja erityisesti ruohonjuuritason kokemuksia muista kulttuureista tulevista ihmisistä, se voi auttaa. Äärioikeiston viha kampanjat ja vale uutiset

puolestaan levittävät rasismia. Niitä vastaan pitää toimia. Nettikeskusteluita pitää moderoida ja vihapuheesta rangaista. Vihapuhe on lisääntynyt viime vuosina ja alkanut muuttua aggressiiviseksi käytökseksi tosielämässäkin, kun siihen ei ole puututtu riittävästi.”

Rasismien ja syrjinnän vastaisuutta ei vastaajien mielestä voitu nähdä vain puheena, vaan rasismiin vaadittiin nolla toleranssia, joka voitaisiin heidän mukaansa saavuttaa esimerkiksi velvoittamalla ihmiset eri toimintaympäristöissä kuten kouluissa, oppilaitoksissa tai työpaikoissa sitoutumaan antirasistiseen toimintaan ja toimintaympäristöön.

Keskustelun, koulutuksen ja ihmisten arkeen vaikuttavien päätösten lisäksi korostettiin, että muutoksen tulisi *”lähteä ennen kaikkea rakenteista, jotta ihmisten yhdenvertaisuus olisi todellista, eikä vain sanahelinää”*. Johtamista toivottiin valtiolta ja hallinnolta ja äänestämisen uskottiin olevan keino vaikuttaa ennakkoluulojen ja asenteiden kitkemiseen. Poliitikoilta toivottiin esimerkin näyttöä siitä, minkälaista on sallittu ja sovelias julkinen keskustelu, ja tiukempaa puuttumista rasistiseen tai syrjivään poliittiseen retoriikkaan. Ennakkoluuloja ja asenteita pystyy kitkemään muuttamalla yhteiskuntaa ja siinä käytävää keskustelua yhdenvertaisempaan suuntaan, sekä tekemällä antirasistista politiikkaa jokaisella politiikan osa-alueella.

Muutos toivottiin myös äidinkielten rekisteröimiskäytäntöjen kautta. Vastaja toivoi, että englannin rekisteröimistä viralliseksi äidinkieleksi sekä sen hyötyjä tuotaisiin enemmän esille. Tämä avaisi vastaajan mukaan mahdollisuuksia laajemman tiedon saamiseen kaikille kansalaisille. Myös lainsäädäntö ylipäätään nähtiin tärkeänä asenteiden ja ennakkoluulojen muuttamisessa. Lainsäädännön avulla voidaan varmistaa, että rasistisista tai syrjivistä teoista jouduttaisiin useammin vastuuseen, eikä uhri olisi se, joka niistä joutuisi kärsimään useilla elämän osa-alueilla.

MUUT KYSELYSSÄ ESILLE TULLEET ASIAT

Viimeisenä kysymyksenä vastaajille annettiin mahdollisuus sanoa mitä muuta aiheeseen tai kyselyyn liittyvää heillä on sanottavana. Vastauksia tuli 44, joista kolme oli tyhjää ja yksi ”ei ole” -vastaus. Vastauksissa oli sekä kyselyyn liittyvää palautetta, kiitoksia kyselyn tuottamisesta sekä muuta tietoa ja mielipiteitä rasismiin tai syrjintään liittyen.

Palautteessa annettiin ohjeita ja keinoja rasismien ja syrjinnän kitkemiseksi Suomesta, esimerkiksi kertomalla, miten kaksikulttuuristen perheiden jäsenten kokemuksia voitaisiin hyödyntää yleisessä keskustelussa ja toiminnassa. Eräs vastaajista myös

muistutti, että keskustelua lisättäisiin perhe-elämän ulkopuolella myös erotilanteista ja muualta muuttaneen kumppanin oikeudellisesta tilanteesta eron jälkeen esimerkiksi lasten huoltajuudesta päätettäessä.

“Toivon, että tuotte esiin lämpimiä, inhimillisiä tarinoita monikulttuurisista perheistä ilman, että korostetaan rasismien kokemuksia. Kertomuksia kuinka vaikeaa ja kallista oli saada puolisoa Suomeen ja kuinka loppujen lopuksi suomen kielen kurssien ja koulutuksen avulla henkilö on päässyt hyvään työhön, ja elää nyt tavallista perhe-elämää puolisonsa ja lastensa kanssa.”

“Väitän, että näiden tarinoiden kautta ymmärrys lisääntyy ja rasismi vähenee ja valtaväestö oppii ymmärtämään, että maahanmuuttajien elämä voi olla ihan samanlaista kuin heidän omansa. — On tärkeää kertoa myös syrjinnän ja rasismien kokemuksista ja tilastot ovat mielenkiintoisia, mutta pääpaino viestinnässä pitäisi olla aina myönteiset tarinat. Niihin on helpompi samaistua ja ne voivat luoda uutta toivoa paremmasta.”

Suurin osa kyselyn saamasta palautteesta oli positiivista. Kyselyä ja tietojen keräämistä pidettiin tärkeänä, sekä vastaajat toivoivat, että saisivat nähdä tuloksia niiden valmistuttua. Eräs vastaaja kiitti, että kahden kulttuurin perheen jäsenenä mutta valkoisena ihmisenä tarjosimme hänelle paikan päästä keskustelemaan kokemuksistaan ja tunteistaan. Myös negatiivista palautetta tuli muutaman vastaajan osalta. Yksi kertoi kyselyn olleen liian pitkä, ja muutama vastaajista koki, että kysymykset olivat paikoittain epäselviä, joka vaikutti heidän vastauksiinsa.

“Mielestäni on tärkeää, että erilaisia tarinoita syrjinnästä tuodaan esiin enenevässä määrin, varsinkin nykyisen poliittisen puhekulttuurin aikakaudella.”

LÄHDELUETTELO

InfoFinland. 2021. ”Syrjintä ja rasismi”. Viimeksi muokattu 20.1.2021. Luettu 15.2.2021. <https://www.infofinland.fi/fi/elama-suomessa/ongelmatilanteet/syrjinta-ja-rasismi>.

Punainen Risti. "Mitä rasismi on?" Luettu 15.2.2021.
<https://www.eirasismille.fi/mita-on-rasismi>.